

THEOSOFIA

Jaargang 104 nummer 2, april 2003
Tweemaandelijks tijdschrift van de
Theosofische Vereniging in Nederland
ISSN 0040-5868

Redactie:

Anne Myrthe Iken (hoofddred.),
Els Rijnaker (secretaris),
Richard van Dijk,
Elisabeth Raven

Secretariaat redactie:

Tolstraat 154,
1074 VM Amsterdam

Abonnementen: €16 per jaar
(Nederland en België).
Losse nummers: €3.

Zetwerk: Willy Evelein
Druk: AD-Druk bv / Zeist
Omslag ontwerp:
Richard van Dijk

© 2003
Theosofische Vereniging in
Nederland / Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, foto-
kopie, microfilm, of op andere wijze,
zonder voorafgaande toestemming van
de uitgever.

Inhoud

Kennis en praktijk Radha Burnier	46
Studie, meditatie en dienstbaarheid Wies Kuiper	51
Is er een Pad naar Waarheid? P. Krishna	56
<i>De Geheime Leer,</i> Krishnamurti en transformatie Aryel Sanat	61
Transformatie: vitale essentie van H.P.B.'s <i>Geheime Leer</i> (deel I) Aryel Sanat	71
Transformatie: vitale essentie van H.P.B.'s <i>Geheime Leer</i> (deel II) Aryel Sanat	75
Boek & periodiek Verenigingsnieuws Adressen Theosofische Vereniging	80 81 88

De Theosofische Vereniging is niet verantwoordelijk voor
enigerlei mening in dit tijdschrift tot uiting gebracht tenzij
vervat in een officieel document.

Kennis en praktijk

– Radha Burnier

Iedereen die serieus geïnteresseerd is in het spirituele leven weet dat kennis en wijsheid niet hetzelfde zijn. Er kan kennis bestaan zonder dat deze gerelateerd is aan het dagelijks leven; veel kennis van de schrift, filosofieën, occulte overlevering en andere onderwerpen weerhoudt mensen er niet van zelfzuchtig te zijn, angstig of dwaas. In de *Chandogya Oepanisjad* (hfdst.7) staat een bekende dialoog tussen Narada en Sanatkumara over dit onderwerp, die ermee begint dat Narada verklaarde dat hij vele dingen bestudeerd had, inclusief de schrift, kunsten en wetenschappen, en toch het essentiële miste – wijsheid.

Spirituele leraren, die van tijd tot tijd verschenen zijn om de mensheid te onderwijzen en te begeleiden, hebben er naar gestreefd om de wereld de weg naar wijsheid te wijzen, en wat zij doceerden, voor zover dit correct is overgeleverd, vormt een massa kennis die niet weggewuifd kan worden als irrelevant voor de zoektocht naar wijsheid. Niet alle kennis houdt verband met die zoektocht, maar ware spirituele overlevering is vergelijkbaar met de steiger die gebruikt wordt bij de constructie van een gebouw, of met een vlot dat dient om op de andere oever te komen, waarna een lange reis begint op weg naar het realiseren van wijsheid.

In *Aan des Meesters Voeten* staat 'Alle kennis is nuttig, en op een dag zult u alle kennis bezitten; maar zolang u slechts een deel bezit, zorg er dan voor dat dit het meest nuttige deel is.' Dit is vooral relevant nu kennis en informatie de wereld overstromen, zonder deze dienovereenkomstig gelukkiger of vredelievender te maken. De heersende toestand van geweld, corruptie en egoïsme bewijzen dat zelfs uitgebreide kennis niet in staat is de menselijke aard te transformeren, zelfzucht te verminderen en liefde en zorg voor anderen te onderwijzen.

Integendeel, een teveel aan kennis lijkt gunstige voorwaarden te scheppen voor intense trots, harteloosheid en andere karak-

tertrekken die de menselijke natuur deformerden.

Aangezien dit nu eenmaal zo is, krijgen we misschien de indruk dat aandacht voor de instructies en leringen van verlichte en heilige mensen zoals de Boeddha en Jezus onnodig is. In zijn artikel 'Is er een pad naar Waarheid?' (*The Theosophist*, april 2002) zegt professor Krishna terecht:

'Door alles te lezen wat de Boeddha gezegd heeft, wordt iemand een geleerde of een professor in de boeddhistische filosofie; maar de professor is niet de Boeddha... De professor kan misschien zelfs beter redeneren en bepaalde punten beter uitleggen dan de Boeddha, maar zijn bewustzijn is niet het Boeddha-bewustzijn. Tenzij er een transformatie van bewustzijn plaatsvindt, is er geen wijsheid, alleen kennis... Op wetenschappelijk gebied, in het veld van kennis, waar een nauwkeurige verklaring een waarheid is, mag men deze gebruiken; men mag bijvoorbeeld de wet van de zwaartekracht toepassen zonder enig dieper inzicht te hebben in ruimte, tijd, materie en energie.'

Professor Krishna vervolgt met uit te leggen dat op het gebied van kennis formules effectief zijn, daar ze nauwkeurig uitdrukken wat feitelijk bestaat, maar in de religieuze zoektocht zijn formules en ideeën nutteloos.

Het is de moeite waard eens te onderzoeken of dit echt zo is, of dat het probleem is dat wij te gemakkelijk geloof hechten aan de formules die ons verschaft worden door slimme wetenschappers en er daarom praktisch gebruik van maken, maar als een Boeddha iets verklaart dat waar is, waarbij hij de levensfeiten reflecteert die hij ontdekt en ervaren heeft in een toestand van diepe en grenzeloze liefde en wijsheid, dan geloven wij er niet in. De verklaring van Gautama Boeddha bijvoorbeeld, 'haat houdt niet op door haat, zij houdt op door liefde' is een formule die werkt, anders zou hij haar niet gegeven hebben; een Boeddha kan geen leugen uitspreken. Maar de miljoenen mensen die dit voorschrift kennen, geloven niet helemaal dat het ook werkt, en zijn

dientengevolge terughoudend om het van harte in praktijk te brengen. Een oppervlakkige, terloopse toepassing kan niet effectief zijn, evenmin als een wetenschappelijke formule niet gegarandeerd resultaat heeft wanneer deze slechts gedeeltelijk wordt toegepast.

Belemmeringen voor de praktijk

Er zijn redenen waarom de overgrote meerderheid van de mensheid niet overtuigd wordt door verklaringen die gedaan worden door spiritueel verlichte mensen, terwijl wetenschappelijke formules onmiddellijk en blindelings geaccepteerd worden door iedere schooljongen. Ten eerste wordt de wereld zeer aantrekkelijk gemaakt door de onmiddellijk 'bevrediging schenkende' effecten van de toepassing van wetenschappelijke en andere seculiere kennis. De bevrediging waarnaar het hoogst beperkte, wereldlijke verstand hunkert, ongeacht of blijvende voordelen hieruit voortvloeien of niet, wordt bijvoorbeeld verschaft door verslavende verdovende middelen en substanties; het denkvermogen is verstrikt in gewoontes en kan niet met een frisse blik kijken en nadenken.

Toen de wetenschap op gang kwam als een belangrijke vorm van kennis, stelden de mensen hier niet onmiddellijk hun vertrouwen in, maar nu zijn haar kwaliteiten bewezen; er bestaat een soortgelijke situatie met betrekking tot authentieke spirituele instructie, waarvan bijzonder weinig mensen de geldigheid beproefd hebben. De wereld lijkt niet te veranderen als gevolg van de grote leraren die spreken over liefde, liefdadigheid en onzelfzuchtigheid, omdat hun leringen niet in praktijk gebracht worden, en zonder oprechte toepassing is er geen bewijs te krijgen voor hun geldigheid. Net zoals formules, gebaseerd op de wet van de zwaartekracht, effectief gebruikt zouden kunnen worden zonder vergaand begrip van ruimte, tijd, materie en energie, kan simpel geloven in de woorden van wijzen, gevolgd door constant en oprecht praktiseren in het dagelijks leven, gebruikt worden om de wereld te veranderen. Misschien waren geweld en hebzucht

minder intensief in een aantal voorbije tijdperken en culturen omdat geloof in de woorden van wijze mensen niet groten-deels geërodeerd of vervlakt werd door kennis die leidde tot onmiddellijke fysieke bevrediging.

Ten tweede, de drang tot conformeren houdt het denkvermogen vast in een sleur. Onbewust doen de meeste mensen na wat alle anderen doen. Vandaar dat de menselijke maatschappij nooit verandert. In deze tijd van scepticisme en onderzoek dat leidt tot enorme technologische vooruitgang, worden er bijna geen vragen gesteld met betrekking tot heersende waarden: haat roept haat op; wraak wordt gezien als verdedigbaar; en met liefde reageren op haat wordt weggelachen als onpraktisch of gezien als de dwaze droom van rare Utopisten. Er is morele moed voor nodig om fris te denken en onafhankelijk te handelen met betrekking tot relatieproblemen en ethische vragen. Daar hun de moed hiertoe ontbreekt, nemen de meeste mensen de verklaring van de Boeddha niet serieus. Zoals hierboven al werd aangegeven wordt de geldigheid van zo'n denkbeeld niet getoetst en wordt dus niet geaccepteerd, schijnbaar door gebrek aan bewijs.

Een probleem is dat geschriften en religieuze tradities vol tegenstellingen staan. De echte leringen zijn verloren gegaan onder het puin van aangroeisels, dwaasheden, corrupties en opzettelijk onjuiste interpretaties die zich in de loop der eeuwen hebben opgestapeld. Hoe kan iemand weten wat een grote spirituele Leraar zei in een tijd dat voorzieningen voor het foutloos opnemen zoals wij die nu hebben, niet bestonden? Mevrouw Blavatsky geeft het antwoord: religie in de ware zin verenigt mensen en leert hen onzelfzuchtige liefde. Vandaar dat alleen instructies die vriendschap en geen haat aanmoedigen, die harmonie doceren, geen afgescheidenheid of eigenbelang, zouden moeten worden nagevolgd. De wereld zal een radicale verandering ondergaan wanneer alleen deze (leringen) gepraktiseerd worden.

Zelfs in alle andere gevallen zou het gewoon een blijk van gezond verstand zijn

om de zaak te beoordelen in het licht van de geschiedenis: haat is nooit beëindigd door meer haat. Is dit geen voldoende basis voor het verwerpen van oude waarden, om te proberen anders te leven – op een totaal andere manier, zoals gesuggereerd wordt door de Wijzen?

Ofschoon deze benadering logisch zou zijn, bestaat er enorme weerstand binnen de menselijke psyche tegen enige revolutionaire verandering, zelfs als de verandering een positieve is. De meeste mensen modderen liever ongelukkig door in een vast stramien, met hun eenzaamheid, teleurstellingen, kleinzieligheden enzovoort, dan dat zij een totale verandering bewerkstelligen. Dit wordt geïllustreerd door het relaas van hoe hongerige, gemartelde concentratiekampslachtoffers, die voortdurend droomden van bevrijding door het geallieerde leger, zo verbijsterd waren door hun vrijheid, dat, toen de hekken uiteindelijk opengingen, zij terugholden naar hun vieze slaappleatsen.

Dit alles in aanmerking genomen, zouden theosofen de leiding moeten nemen en de greep der gewoonte, conformiteit en gebrek aan geloof in goedheid, die het denkvermogen verstrikken, moeten afschudden, en onmiddellijk serieus moeten gaan leven volgens de fundamentele ethische ideeën die de basis vormen van een dieper begripen. De formules die als parels van wijsheid uit de mond van heiligen gevallen zijn, zouden niet moeten worden genegeerd of verworpen.

Het communiceren met dieren

Reuzenpanda's behoren tot de meest bedreigde diersoorten ter wereld omdat hun leefgebieden verwoest worden. Zij vertederen allen die hen kennen. Het tijdschrift *Span* van maart/april 2002, waarin een artikel staat over de twee panda's die uit China overgebracht werden naar de Smithsonian National Zoo in Washington D.C., vertelt dat er grote mensenmassa's op ze afkomen. Een jonge bezoeker zei dat ze 178 panda-voorwerpjes thuis had staan! Er wordt ook verteld dat panda's voor mensen vooral aantrekkelijk zijn om-

dat ze enigszins menselijke trekjes hebben: platte gezichten, het vermogen om verticaal rechtop te zitten, grote ogen, een zacht en rond lichaam dat neigt naar onhandigheid.

Door panda's en andere dieren te bekijken beseft men nu dat zij hun eigen effectieve communicatiesystemen hebben. De arrogantie van de mens heeft hem doen geloven dat de zogenaamde lagere wezens niet in staat zijn tot taalgebruik, maar recente studies lijken eerder te wijzen in de richting van een tekort in de mens dan in het dier, namelijk onwil en onvermogen om diertalen te leren. Volgens oude Indiase verhalen hebben verscheidene gevoelige mensen deze blokkade overwonnen en zij konden converseren met alle wezens in de lucht, op de aarde en in het water.

In het hierboven genoemde artikel wordt D.G. Kleiman, specialist in panda-onderzoek, aangehaald: 'Hun geluidscommunicatiesysteem is hoog geëvolueerd. Zij kunnen heel veel duidelijk maken.' Zonder twijfel hebben mensen meer geraffineerde gedachteprocessen geëvolueerd en derhalve een complexere taal, maar toch is er weinig rechtvaardiging voor de mens om zichzelf te beschouwen als een wonderkind, of zich te verbeelden dat de barrière tussen dieren en mensen zo groot is dat zij met verachting behandeld kunnen worden, of gebruikt om de verschrikkelijke wreedheid te rechtvaardigen die wordt toegepast in laboratoria, fokbedrijven en andere plaatsen.

De *Australian Women's Weekly* heeft een 'interview' afgedrukt (november 2001) met Koko, een gorilla van 160 kg., de eerste aan wie doventaal geleerd werd. Koko is doof noch doofstom, maar haar stembanden, net als die van andere niet-menselijke soorten, zijn niet geconstrueerd om onze taal te spreken. Dus heeft zij met een IQ van 80 meer dan duizend woorden in gebarentaal geleerd, waardoor het mogelijk geworden is met haar te communiceren. Door haar kan men beter begrijpen wat andere gorilla's en mensapen denken en voelen. 'Koko is zo vaardig in gebarentaal

dat zij, als zij een woord niet weet, er één bedenkt. Bij voorbeeld, zij kende het woord voor 'ring' niet, en combineerde de gebaren voor 'vinger' en 'armband' om het begrip 'ring' aan te geven.

Tijdens het halfuur met de auteur van het artikel toonde Koko warme belangstelling voor de oorringen van de auteur, waarbij zij opmerkte dat ze prachtig waren, en de juiste gebaren maakte om te vragen: 'snoep, daar, zak?' Op haar elfde verjaardag, toen haar gevraagd werd wat ze wilde hebben, koos zij een cypers poesje waar ze voor zorgde als een moeder. Als het poesje krabde, gebarde Koko, 'poes krabt wel, Koko houdt van haar'.

Men zegt dat gorilla's en mensen genetisch veel gemeen hebben, en een gemeenschappelijke manier van communiceren in de vorm van gebarentaal zou de verbinding verstevigen en nieuwe perspectieven openen over de relatie met deze 'neven'. Hoe meer dieren bestudeerd worden, hoe meer bewijs wordt gevonden voor gevoel, (concreet, red.) denkvermogen, genieten van eten en zelfs voor humor.

Toen een bezoeker Koko vroeg om hem iets griezeligs te laten zien, hield zij hem een spiegel voor!

Een recent krantenartikel ging over een leeuw in Kenia die een jonge oryx (een soort antilope) geadopteerd had bij drie opeenvolgende gelegenheden, ofschoon leeuwen normaliter jacht maken op de oryx. In de dierentuin van Belgrado is een Duitse herder twee tijgerjongen aan het grootbrengen samen met haar eigen kroost. In India zijn verslagen over wilde dieren die mensenbaby's zogen die zoek geraakt waren in oerwouden. Deze waar-gebeurde verhalen maken Mowgli van Kipling en het verhaal over Romulus en Remus geloofwaardiger. Er zijn duidelijke emoties en karaktereigenschappen bij dieren die suggereren dat de voortgang van het ene rijk naar het andere in het evolutionaire proces voortdurend plaatsvindt en gladjes verloopt, hoewel er trekjes zijn in het hogere rijk dat het onderscheid van andere. Jammer genoeg verbeelden mensen zich dat er een kloof is die hen scheidt

van dieren, waarbij zij zichzelf als heer en meester zien en superieur zijn, en door zo te handelen verliezen zij de vreugde van het verbonden zijn met een grotere 'familie' die bestaat uit de leden van andere rijken, behalve wanneer zij bij tijd en wijle betoverd raken door de lieve bokkensprongen en onschuld van panda's en andere wezens.

Met kleine stapjes naar beschaving

Naarmate huidige studies een beter begrip ontwikkelen van onze jongere broeders in andere rijken, strijdt een klein maar groeiend aantal mensen ervoor om veranderingen te bewerkstelligen die de moderne wereld wat beschaafder zullen maken. Het Schotse parlement heeft een wet geïmplementeerd voor Bescherming van Wilde Zoogdieren (Schotland) met 83 stemmen voor en 36 tegen. Overtredingen van deze wet kunnen gestraft worden met een boete van 5000 pond of zes maanden gevangenisstraf. Schotland heeft het voortouw genomen om te laten zien dat 'zij geen verouderde en barbaarse praktijken meer accepteert', zegt een activist tegen de jacht. Aan de andere kant verklaren jagers dat zij zullen 'vechten voor het behoud van hun levenswijze'.

Vanaf begin 2003 komt er een verbod op het fokken van pelsdieren in Groot-Brittannië. De miljoenen ongelukkige vogels in

gevogeltefokkerijen krijgen enige minimale hulp in de loop van de komende paar jaar. Het Europese Parlement heeft besloten het testen van verscheidene producten op dieren in de hele Europese Unie te beëindigen. Elk jaar worden er ongeveer 40.000 dieren gebruikt en gedood voor dit doel.

Helaas blijven de ontwikkelingslanden achter en gedogen zij wreedheden die in de toekomst niet meer geaccepteerd worden in Europa en Groot-Brittannië. De grote bedrijven misbruiken dit en laten hun misdadige experimenten uitvoeren in de arme 'ontwikkelings' landen, die maar al te graag bereid zijn zich tot medewerking te laten omkopen en afstand te doen van de aloude waarden die hun eens een waardige plaats toekenden als hoogontwikkelde beschavingen. India maakt plannen om de vleesexport uit te breiden door op een veel grotere schaal te gaan fokken en slachten.

Beschaving bestaat niet zonder mededogen en de geest van schuldeloosheid. Tegenwoordig veel activiteiten die tot verval van beschaving leiden, doen veranderingen zoals hierboven geschetst de hoop opflakkeren dat de betere kant van de menselijke natuur de overwinning behaalt op de slechtere.

Uit: *The Theosophist*, mei 2002

Vertaling: A.M.I.

Het universum wordt van binnen naar buiten geleid.
Zo boven, zo beneden; zo in de hemel, zo op aarde;
en de mens, de microkosmos en de miniatuur van de macrokosmos,
is de levende getuige van deze Universele Wet
en van de wijze van zijn activiteit.

H.P. Blavatsky

Studie, meditatie en dienstbaarheid

– Wies Kuiper

Dit zijn drie manieren om ons bewustzijn te ontwikkelen. Het is niet een kwestie van het kiezen van één van deze manieren, aangezien ze alle drie noodzakelijk zijn. Misschien besteedt u van tijd tot tijd meer aandacht aan de ene dan aan de andere, maar geen ervan mag verwaarloosd worden.

Dit artikel is een weergave van een lezing die werd gehouden tijdens de Conventie 2002 te Adyar. De titel van deze Conventie was: The Regeneration of Humanity. Wies Kuiper is voorzitter van de T.V.N.

In overeenstemming met het thema van de Conventie zou men kunnen zeggen dat dit de manieren zijn om tot spirituele regeneratie van de mens te komen. Dus als we het willen hebben over de regeneratie van de mensheid, moeten we beginnen bij de mens, oftewel u en ik. Daar ikzelf de mensheid niet kan regenereren volgt hieruit dat het regeneratieproces de taak is van ieder van ons voor zichzelf. Net als bij iemand die ziek is, kan de arts medicatie voorschrijven, maar deze moet worden ingenomen door de zieke – en natuurlijk wordt de zieke genezen en niet de arts.

Terwijl ik nadacht over dit thema stelde ik me de volgende vragen:

- Hoe en waar moet ik beginnen met dit proces, of ben ik er al aan begonnen zonder zelfs maar bewust te denken aan spirituele regeneratie?
- Is het mogelijk te bestuderen hoe het bewustzijn ontwikkeld moet worden zonder meditatie?
- Is het mogelijk dienstbaar te zijn zonder profijt te hebben van studie en meditatie?
- Is het mogelijk te mediteren zonder te studeren en dienstbaar te zijn?

- Wat betekenen deze woorden, deze opdrachten voor mij?
- Wat betekent 'studeren' in de theosofische zin van het woord?

Gelukkig is het antwoord te vinden in de zogenoemde 'Bowen brochure'. H.P. Blavatsky zegt daarin: 'Wat u ook kiest ter bestudering, u moet het altijd herleiden tot de fundamentele ideeën.' Dit zijn:

- De fundamentele eenheid van alle leven;
- Levenloze materie bestaat niet;
- De mens is microkosmisch, maar in wezen is er geen microkosmos noch een macrokosmos, maar slechts één existentie;
- Het hermetisch axioma, zo binnen, zo buiten, zo boven, zo beneden, er is slechts één leven en één wet, en de besturende kracht is één.

Dan zegt HPB iets heel waardevols. Zij suggereert dat het denkvermogen een instrument is van het waakbewustzijn, en elk bewust mentaal beeld dat gevormd wordt betekent een verandering en soms zelf vernietiging van atomen in het brein.

Deze nieuwe soort mentale benadering schept een andere orde in het kleine leven van de hersenen. Het baant 'nieuwe hersenpaden'. Dit soort denken heet Jnana Yoga. Wanneer u actief bent op deze manier, beseft u dat denkbeelden zullen ontstaan die niet tot een soort mentaal beeld geformuleerd kunnen worden. Op deze wijze gaat studie zonder problemen over in meditatie. In De Stem van de Stilte vindt u iets soortgelijks in 'De Twee Paden' (II:9-11), waar de leerling zegt:

'Wat zal ik doen, o Meester, om wijsheid te bereiken?'

'Wat, o Wijze, om volmaaktheid te verwerven?'

Het antwoord is:

'Zoek de Paden. Maar, o Lanoe, wees rein van hart aler ge uw reis begint. Leer, voordat ge uw eerste stap doet, het echte van het onechte te onderscheiden... Leer bovenal, hoofdgeleerdheid wel van ziele-wijsheid te

onderscheiden, de "Oogleer" van de leer van het Hart.'

Verderop in dezelfde passage vindt u de volgende aanwijzing:

(II:35), '...Om Nirvana te bereiken, moet men eerst Zelfkennis verwerven, en Zelfkennis is de telg van liefdevolle daden.'

Er is wel gezegd dat studie verbonden is met yoga, en nu zien we dat het ook verbonden is met dienstverlening – maar in beide gevallen is studie noodzakelijk om onze dagelijkse levenswijze te transformeren. Persoonlijk vind ik studeren prettig. Ik denk graag lang na over een tekst. Ik vind dit een vruchtbaar proces en het op deze manier studeren helpt ons de betekenis te begrijpen van wat geschreven staat in de verschillende wijsheidstradities.

Normaliter zou ik zeggen dat dienstbaarheid de actie is waar we mee moeten beginnen. Ik denk dat echte dienstbaarheid uit het hart komt en ontstaat uit het begrijpen dat u en ik één zijn. Aanvankelijk vereist dit veel oefening. Er staat een prachtig stuk in de Brihadaranyaka Oepanisjad (IV,4,23):

'Die eeuwige grootheid van de Brahman wordt niet verhoogd door daden, noch verminderd.'

Waarom zouden wij dan handelen? Of heeft dienstbaarheid weinig te maken met actie? Waar Yadsjnawalkya lering geeft aan Maitreyi, gaat de Oepanisjad verder (IV,5,6):

'Toen sprak hij: "Zie, niet om de wille van de echtgenoot is de echtgenoot dierbaar, maar om de wille van de Atman is de echtgenoot dierbaar. ...'

Niet om de wille van zonen zijn zonen dierbaar, maar om de wille van de Atman zijn zonen dierbaar.'

(Oepanisjads, J.A.Blok, Kluwer, 3^e druk, 1956)

Dit is ook te vinden in het gnostische evangelie van Thomas, die hier in Chennai

begraven ligt, en de Christelijke evangeliën van Lucas (14:26) en Mattheüs (10:37):

‘Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mij niet waardig...’

Betekent dit dat het evangelie is overgeschreven van de Oepanisjads? Dat denk ik toch niet. Misschien zouden we kunnen zeggen dat de essentie van alle wijsheids-tradities is, het richten van onze belangstelling en waarden van materie naar spiritualiteit.

Elders in het Mattheüsevangelie zegt Jezus (25:35-41):

‘Want Ik heb honger geleden en gij hebt Mij te eten gegeven, Ik heb dorst geleden en gij hebt Mij te drinken gegeven, Ik ben een vreemdeling geweest en gij hebt Mij gehuisvest, naakt en gij hebt mij gekleed’... Dan zullen de rechtvaardigen Hem antwoorden, zeggende: Here, wanneer hebben wij U hongrig gezien en hebben wij U gevoed, of dorstig en hebben wij U te drinken gegeven? Wanneer hebben wij U als vreemdeling gezien en hebben U gehuisvest, of naakt en hebben U gekleed?... En de Koning zal hun antwoorden en zeggen: Voorwaar, Ik zeg u, in zoverre gij dit aan één van deze mijne minste broeders gedaan hebt, hebt gij het Mij gedaan.’

Dit nu moeten wij leren. Het is niet omdat hij naakt was dat wij hem kleding gaven, maar omwille van de Atman.

Het volgende staat bekend als het derde axioma: de fundamentele eenheid van alle leven, en ook de fundamentele identiteit van alle Zielen met de universele Overziel, waarbij laatstgenoemde zelf een aspect is van de Onbekend Wortel.

De waarheid wordt ook prachtig verwoord in *De Geheime Leer*. De Meester vroeg de discipel:

“Kijk eens naar boven, Lanoe (leerling), zie je daar één enkel licht of talloze lichten boven je branden aan de donkere hemel van middernacht?”

“Ik neem één vlam waar, Goeroedeva, ik zie er talloze ongescheiden vonken in schijnen.”

“Je zegt het goed. En kijk nu om je heen en in jezelf. Ervaar je dat het licht dat in jou brandt op enigerlei wijze verschilt van het licht dat in je medemens schijnt?”

(Catechismus, *De Geheime Leer*, I, p.120).

Deze woorden vindt u als u studeert, om het even in welk boek, omdat het een universele les is die wij moeten leren om ons denkvermogen te richten van het onwerkelijke naar het werkelijke – zoals hierboven al gezegd, om nieuwe hersenpaden te maken. Wij weten allemaal dat een pad dat in een dicht woud is gebaad, dagelijks gebruikt moet worden, anders groeit het pad dicht en zal het in korte tijd overwoekerd en onherkenbaar zijn, en helemaal opnieuw opengemaakt moeten worden. Zo is het ook met ons andere hersenpad, waarover ik tevoren sprak. Wanneer men dit niet dagelijks doet, verdwijnt het geleidelijk aan.

Als u hierover nadenkt, denkt u misschien: ‘Ik wil hier niet aan beginnen in dit leven; het is te moeilijk, te vermoeiend en ik heb niet genoeg energie om mijn hele leven op dit pad te blijven. Er zijn zoveel andere dingen te doen. Maar u en ik, wij zijn hier in Adyar op dit moment en als wij die verandering echt niet willen maken, zouden wij hier niet moeten zitten.

Tot nu toe hebben wij niet veel gezegd over Meditatie. Echte meditatie is moeilijk, tenminste voor mij wel. Ik herinner me de keer dat ik voor het eerst probeerde te mediteren – en het ging niet. In die tijd had ik een liefhebberij en dat was spinnen. Ik vond spinnen heel prettig en bracht elke dag vele uren door achter mijn spinnewiel. Na een poosje viel het werk mij gemakkelijk en ik besepte dat ik tijdens het werken aan mijn spinnewiel, aan het mediteren was. De cadans, het ritme van het wiel dat ik met mijn voet aandreef, de gemakkelijke beweging van mijn handen bracht mij in aanraking met die andere wereld waarover met zulke mooie woorden gesproken wordt in *De Stem van de Stilte*. Het spinnen

bracht mij hiertoe. Ik was mij niet bewust van deze mogelijkheid, er was geen bewuste intentie – het was min of meer een geschonken genade. Natuurlijk was ik mij er na die eerste keer wel van bewust, maar dat was geen probleem. Het was er, maar niet altijd met dezelfde intensiteit. Het was zoals verteld wordt in Geoffrey Hodson's *Meditation*: Ik was niet het fysieke lichaam, noch het astrale lichaam, noch het mentale lichaam, maar het Zelf.

Dus ik spon en spon... Ik voelde dat in de draad mijn beste ogenblikken samengevat waren, daar ik op dat moment in harmonie was, of beter nog, er was harmonie binnenin mij. Dus toen ik nadacht over de draad, kwam als vanzelf de Griekse mythe over Ariadne bij me op.

Dit verhaal speelt ongeveer 4000 jaar geleden. Theseus was de zoon van Aegeus, koning van Athene. Na het verrichten van allerlei heldendaden, voer hij naar Kreta om zijn vaderstad van het betalen van een vreselijke schatting te bevrijden. De Atheners moesten namelijk aan koning Minos van Kreta, wiens zoon zij hadden gedood, om de negen jaren zeven knapen en zeven meisjes zenden. Deze werden in het Labyrint (een door Daedalus vervaardigd gebouw met talloze vertrekken) aan de Minotaurus, een monster, half mens half stier, als prooi voorgeworpen. Theseus nu voer met de voor het offer bestemde knapen en meisjes naar Kreta. Hier werd hem door Ariadne, de dochter van Minos, een kluwen garen gegeven, opdat hij in de verward door elkaar lopende, duistere gangen van het labyrint de uitgang zou kunnen terugvinden. Theseus doodde de Minotaurus en vergezeld van Ariadne verliet hij Kreta.

Voor mij is een deel van de mythe essentieel, op een symbolische manier. Bij het betreden van het labyrint komt men in duistere gangen. Het monster symboliseert de dierlijke instincten en het effect van hartstocht in de mens. Wanneer men deze hartstochten wil vernietigen, moet men diep in zichzelf duiken en de hartstochten confronteren. De mogelijkheid dat men het contact met zijn hoger Zelf kwijtraakt

is niet denkbeeldig. Maar in dit geval hield het hoger Zelf, gesymboliseerd door Ariadne, de draad stevig in haar handen, waardoor zij Theseus in staat stelde de uitweg uit het labyrint te vinden. Misschien zou je kunnen zeggen dat het hogere Zelf en het lagere zelf samengingen.

Tijdens die nederlaag werd het monster met de stierenkop overwonnen. Dit maakt duidelijk dat hierin nog een symbolisch verhaal besloten ligt. De tijd van Taurus de stier was voorbij, en daarna verscheen Aries de ram, waardoor dit verhaal, zoals hierboven vermeld, ongeveer 4000 jaar geleden gesitueerd wordt, dus 2000 jaar voor het jaar nul.

Terwijl ik nadacht boven mijn draad, gesponnen in meditatie, bedacht ik dat het, althans voor mij, een prachtig symbool kon zijn. Een draad die ons de weg wijst uit moeilijke problemen. Het enige wat u hoeft te doen is het uiteinde van de draad stevig in uw handen houden – en dat betekent dat u zich er altijd van bewust moet zijn, maar vooral in moeilijke tijden wanneer de nederlaag u in de ogen staart in de vorm van welk monster dan ook; of het nu zelfzucht is, haat of wat dan ook.

Wees u altijd bewust van de onzichtbare draad die uw lagere lichamen met uw hogere lichamen verbindt.

Zoals u ziet zijn wij ook in staat deze mythe te gebruiken tijdens ons leven hier op aarde. Soms leven wij als in een labyrint, en misschien schuilt hier kwaad in, maar als wij vanuit onze kennis werken, kunnen wij zorgen voor de verbinding die wij hebben met ons hoger zelf. Helaas hebben wij geen letterlijke draad om stevig in onze handen te houden, dus het moet een mentale draad zijn, en het ene uiteinde moet in het hart gefixeerd zijn en met de symbolische kluwen garen gaan wij op aarde te werk. Als wij dit doen, en de draad in goede conditie is door meditatie en het soort studie die nieuwe hersenpaden creëert, dan kunnen wij misschien weer bij het derde woord komen, namelijk dienstbaarheid.

Dienstbaarheid is moeilijk te begrijpen. Voor mij heeft het weinig te maken met welwillendheid of ondergeschiktheid of zich de mindere voelen ten opzichte van de ander. Naar mijn mening werkt het vanuit de kennis dat alle leven één is, zonder onderscheid tussen u en ik. Misschien is het wel het beste zo te formuleren: er is geen u en geen ik, en alles wat ik doe heeft de intentie van dienstbaarheid naar het idee van het hoger Zelf, de Atman, om een instru-

ment van het hoger Zelf te zijn. Daarin zal in ieder geval de spirituele regeneratie van de mensheid een feit zijn en geen fictie.

Zoals u zich herinnert, begonnen wij met drie aparte methoden voor het ontwikkelen van het bewustzijn: studie, meditatie en dienstbaarheid. Ik hoop dat wij ons nu meer bewust zijn van het onlosmakelijke verband hiertussen.

Vertaling: A.M.I.

Theosofie

De Theosophical Society is samengesteld uit bestudeerders van iedere religie ter wereld of van geen enkele, die verenigd zijn in hun goedkeuring van de Doelstellingen van de Society, door hun verlangen religieuze tegenstrijdigheden op te heffen en mensen van goede wil bijeen te brengen, ongeacht hun religieuze meningen, en door hun verlangen religieuze waarheden te bestuderen en de resultaten van hun studies met anderen te delen. De band die hen verenigt is niet de uiting van een gemeenschappelijke geloofsovertuiging, maar een gemeenschappelijke zoektocht en streven naar Waarheid. Zij vinden dat de waarheid gezocht moet worden in studie, door bespiegeling, door zuiverheid van leven, door toewijding aan hoge idealen, en zij beschouwen waarheid als een prijs om na te streven, niet als dogma dat moet worden opgelegd van hogerhand. Zij vinden dat geloof het resultaat moet zijn van individuele studie of intuïtie en niet het antecedent ervan, en gebaseerd moet zijn op kennis, niet op beweringen. Zij bieden verdraagzaamheid aan allen, zelfs aan de onverdraagzamen, niet als een voorrecht dat zij toekennen maar als een plicht die zij doen, en zij trachten onwetendheid uit te bannen, niet te bestraffen. Zij beschouwen elke religie als een uiting van de Goddelijke Wijsheid en geven de voorkeur aan het bestuderen ervan in plaats van het te veroordelen, en aan de beoefening ervan in plaats van bekeringsijver. Vrede is hun wachtwoord, zoals Waarheid hun doelstelling is.

Theosofie is de verzameling waarheden die de basis vormt van alle religies, en die niet opgeëist kan worden als het exclusieve bezit van wie dan ook. Zij biedt een filosofie die het leven begrijpelijk maakt en die de rechtvaardigheid en de liefde demonstreert die haar evolutie richting geven. Het geeft de dood een rechtmatige plaats als een terugkerend incident in een eindeloos leven, waarbij het de deur opent tot een voller en stralender bestaan. Zij geeft de wereld de Wetenschap van de Geest terug, waarbij zij de mensheid leert de Geest te kennen als zichzelf en het denkvermogen en het lichaam als zijn dienaren. Zij verlicht de geschriften en leerstellingen van religies door hun verborgen betekenissen te ontsluiten, en ze aldus te rechtvaardigen voor het hof van intelligentie evenals ze altijd gerechtvaardigd zijn in de ogen van intuïtie.

Leden van de Theosophical Society bestuderen deze waarheden, en theosofen trachten ernaar te leven. Iedereen die bereid is te studeren, tolerant te zijn, hoog in te zetten en met doorzettingsvermogen te werken is welkom als lid, en het wordt aan de leden overgelaten ware theosofen te worden.

(Deze tekst staat afgedrukt op blz.3 in elke *Indian Theosophist*)

Is er een Pad naar Waarheid?

– P. Krishna

Dit was een vraag die opgeworpen werd door Krishnamurti in 1929, toen hij de Orde van de Ster in het Oosten ophief. Door een vraagstuk opnieuw in ogen-schouw te nemen, zonder het eens of oneens te zijn met eerder gedane conclusies, denk ik dat wij groeien in wijsheid. Als wij alleen maar zeggen ‘Ik ben het ermee eens’, of door het er niet mee eens te zijn, kiezen wij alleen maar partij voor of tegen een bepaalde mening en blijven wij onwetend. Dus wil ik dit vraagstuk onderzoeken vanaf het begin, zonder voorafgaande kennis aan te nemen, en beginnend met het in ogen-schouw nemen van de vraag zelf.

Professor P. Krishna is de rector van het Rajghat Education Centre van de Krishnamurti Foundation India te Varanasi. Dit artikel is een weergave van een lezing gehouden tijdens de Conventie te Adyar op 28 december 2001.

Wij moeten ons allereerst afvragen wat we bedoelen met ‘waarheid’. In de algemeen aanvaarde zin van het woord is het een nauwkeurige beschrijving van iets dat feitelijk gebeurd is, of van iets dat een feit is. Wij gebruiken het woord ‘waarheid’ in een andere zin wanneer het een natuurwet beschrijft of een bestaande oorzaak-en-gevolgrelatie. De wet van de zwaartekracht, bijvoorbeeld, is een grote waarheid over de natuur. Zij is controleerbaar en geldt als de oorzaak en gevolgrelatie in verschijnselen overal om ons heen. Geleerden controleren de juistheid of onjuistheid van een verklaring door deze aan logica en rede te onderwerpen, en wanneer zij er iets absurds uit afleiden, zeggen zij dat de vooronderstelling onjuist is. Dus er is die manier van een verklaring analyseren en tot een conclusie komen of deze juist of onjuist is.

Waarheid heeft een totaal andere betekenis in de religieuze zoektocht. Zij ligt eerder op het niveau van waarnemen dan op dat van ideatie. Door alles te lezen wat de Boeddha gezegd heeft, bijvoorbeeld, en wat allerlei mensen zeiden dat de Boeddha gezegd heeft, wordt iemand een geleerde of een professor in de Boeddhistische filosofie; maar de professor is niet de Boeddha. Het verschil ligt niet in de voordrachten die gehouden worden. De professor zal misschien zelfs beter spreken en

bepaalde punten beter uitleggen dan de Boeddha, maar zijn bewustzijn is niet het Boeddhawebustzijn. Tenzij er een transformatie van bewustzijn ontstaat, is er geen wijsheid, alleen maar kennis; kennis kan ideeën misschien transformeren, maar niet het bewustzijn.

Ieder menselijk bewustzijn heeft de mogelijkheid tot inzicht.

Op het wetenschappelijk vlak, op het gebied van kennis, waar een nauwgezette verklaring een waarheid is, kan men deze gebruiken; wij kunnen, bijvoorbeeld, de wet van de zwaartekracht gebruiken zonder enig diep inzicht te hebben in ruimte, tijd, materie en energie. De wetenschapper die deze wet ontdekte, had misschien een groot inzicht, maar anderen die dat niet hebben, kunnen die formule ook gebruiken en hij werkt. Maar in de religieuze zoektocht zijn nauwgezette denkbeelden en kennis slechts as en stof, omdat wij nog steeds leven met angsten, conflicten, hebzucht en egoproblemen. Dus is de filosofieprofessor een gewone man, omdat hij hetzelfde bewustzijn heeft als een gewone man met alle daaraan verbonden problemen. Hij is geen wijze. De religieuze zoektocht is een zoektocht naar wijsheid, en dat houdt iets anders in dan kennis vergaren. Dus moeten wij onszelf afvragen: is er wel een weg naar wijsheid, naar een diep waarnemen van de waarheid voor onszelf – wat Krishnamurti inzicht noemde?

Er bestaat het analytische pad naar kennis, en andere paden die liggen op het gebied van kennis, denken en analyse, en ons dagelijks leven speelt zich af op dat gebied van denken, plannen maken, verbeelding en inspanningen. Maar er is een ander niveau van bestaan, het gebied van bewustzijn, wijsheid, visie, stilte, waarneming – allemaal activiteiten die niet op het denken gebaseerd zijn – en de waarheid ligt op dit gebied, op het niveau van waarnemen en niet op dat van ideatie. Er bestaat een vreemde relatie tussen dit gebied van bewustzijn en inzicht en het gebied van onze

dagelijkse activiteiten, inspanningen, prestaties enzovoort.

Hoe vindt waarneming dan plaats als er geen pad naartoe leidt? Op de Krishnamurti School in Brockwood Park in Engeland doet een grapje de ronde. De ene student vraagt aan de andere: als waarheid een land is zonder paden, hoe komt men daar dan? En de andere jongen antwoordt: verdwaal! Er zit waarheid in die bewering, want hoe het menselijk verstand tot een totaal nieuwe waarneming komt, is mysterieus. Zonder zo'n waarneming is er geen echte bewustzijnstransformatie, noch een echte fundamentele verandering op het dagelijks niveau van denken, presteren en ego. Fundamenteel begrijpen of transformatie komt vanuit het andere gebied.

Als ik een diep inzicht heb en dat een *realisatie* teweegbrengt van een waarheid voor mijzelf – niet alleen maar kennis van die waarheid – wordt het reëel voor mij. Die sprong van kennis naar realisatie van de waarheid is wat wij inzicht noemen, hetgeen een mysterieus verschijnsel is, en toch komt het voor. Ieder menselijk bewustzijn heeft de mogelijkheid tot inzicht. Vandaar dat ik mij moet afvragen: wat blokkeert inzicht? De waarheid bestaat voortdurend. Waarom ben ik niet in staat deze te doorzien? Het denken lijkt alle verschijnselen te zien door een sluier, een scherm van illusies, via beweringen, meningen enzovoort, die wij conditionering noemen. Die conditionering is ook een feit. Ieder van ons is geconditioneerd door de familie, door een bepaalde cultuur, door de anderen om ons heen die wij imiteren – dat alles maakt ons tot wat wij zijn. Dat verleden, en zijn geconditioneerdheid, wordt in iemands geheugen vastgehouden, en wij kunnen dat niet naar willekeur uitwissen.

Dus moeten wij ons afvragen: is er een pad om verdraaiingen te doen ophouden? Een verdraaide waarheid is een leugen. Zijn wij volkomen verstrikt in ons verleden, of bestaat er een mogelijkheid om je er van los te maken, hoe gering ook? Tenzij wij onderzoeken of dat mogelijk is, lijken we op geprogrammeerde computers,

mechanische wezens, en bestaat er geen kans op verandering. Maar klaarblijkelijk veranderen mensen wel, niet alleen uiterlijk, door oud en grijs te worden, maar ook innerlijk, omdat sommige illusies vervlogen zijn.

Hoe eindigt een illusie? Ik groei misschien wel op in een gezin waar kinderen gestraft worden, en dan zie ik dat andere mensen ook hetzelfde doen. Dan groei ik dus op met het idee dat kinderen regelmatig gestraft moeten worden, anders raken ze verwend. Er bestaan veel van zulke illusies op allerlei niveaus. Culturele illusies, zoals het kastensysteem, een foute houding ten opzicht van vrouwen, enzovoort, worden geacht waar zijn en we handelen dan op grond daarvan, op basis van leugens. Er bestaan vele soorten bijgeloof, maar wij kunnen die opgeven zelfs door intellectueel onderzoek en het bestuderen van feiten. Dan zijn er psychologische illusies – grieven die we onthouden hebben, vijandigheden, vleierijen, vooroordelen die voortkomen uit verdriet. Tenslotte bestaat er de illusie dat wij afgescheiden individuen zijn, zoals wijzen reeds hebben aangegeven. Hun woorden zijn misschien niet waar in onze ogen, maar illusies zijn dingen die wij als waar aannemen. Ook al beschouwen wij iets als geweldig belangrijk, dan is dat misschien wel niet zo. Naarmate het denken met al deze illusies zijn ervaringen en de verschijnselen die het waarneemt, interpreteert, wat zal er dan voor zorgen dat het de waarheid in een ervaring ziet en niet een nieuw vooroordeel verwerft? Hoe vindt groei in wijsheid plaats?

Elke keer dat het menselijk bewustzijn een inzicht heeft – hoe klein of groot ook – valt een deel van zijn illusies weg en is er sprake van een feitelijke transformatie van het bewustzijn. Dit kan wel of niet verlichting zijn, maar het is een echte verandering in de manier waarop bewustzijn reageert op externe verschijnselen. Als men bijvoorbeeld zelf gezien heeft dat het vergelijken van zichzelf met een ander een ziekte van het denkvermogen is die leidt tot allerlei complicaties in ons leven, daar het leidt tot

jaloezie, afgunst, gevoelens van superioriteit of minderwaardigheid, schuldgevoel, rivaliteit en wedijver; wanneer men de waarheid daarvan inziet, niet logisch of intellectueel maar feitelijk, door onze eigen waarneming, dan eindigt het vergelijken. Dan heeft er een echte transformatie plaatsgevonden, en we zijn niet langer jaloers op de buurman die een nieuwe auto heeft maar wij kunnen gelukkig zijn ook al rijdt men op een fiets. We bevrijden onszelf van die bepaalde illusie en overeenkomstige verspilling van energie houdt dan op. Wij hebben echt deze mogelijkheid van diep inzicht, en die waarneming van de waarheid werkt in op het bewustzijn.

Om de betekenis te begrijpen van het pad, moeten we begrijpen hoe zulk leren plaatsvindt – niet alleen maar het leren op school of op de universiteit, of door te lezen, hetgeen een toename van kennis betekent, maar het leren dat onderscheidingsvermogen betekent tussen het ware en het valse. Met het waarnemen van de waarheid, als het valse wegvalt, is het geen verzaking omdat het moeiteloos is. Het leren in deze zin is het religieuze denkvermogen. En als ik niet het vermogen bezit om te leren, dan zal het zogenaamde pad alleen ervaringen bieden – van een bepaald soort meditatie, van wat yoga genoemd wordt, van met eerbied in een tempel zitten, van het verrichten van een ritueel. Ervaring alleen onderricht niet. Als dat wel zo was, zouden alle oude mensen wijs zijn, omdat ze veel meer ervaring hebben dan de jeugd. Maar oude mensen kunnen bijzonder bevooroordeeld zijn. Het onderzoekende denkvermogen *is* het Pad! Het pad heeft geen betekenis als men niet waarneemt wat waar is of onwaar.

Een van de factoren die het inzicht blokkeert of het waarnemen vervormt, is wat wij het ego noemen. Dus wij moeten begrijpen hoe het ontstaat en werkt. Het bestaat niet in ons lichaam zoals het hart, de nieren of de longen. Er is nergens een ego in de Natuur. De bomen hebben geen ego; stormen woeden, cyclonen ontstaan, maar zij hebben geen motivatie om te vernietigen. Het ego is alleen te vinden in het

menselijk bewustzijn, hetgeen betekent dat wij het creëren met wat wij verkregen hebben door evolutie, namelijk het vermogen om te denken, te onthouden en ons dingen te verbeelden. Dus moet ik ontdekken of ik geleerd heb deze vermogens juist te gebruiken, of dat ik het ego aan het creëren ben en mijn eigen leerproces blokkeer. 'Ik' ben misschien de grootste blokkade voor het waarnemen van waarheid. Het ego is niet iets zeer afstandelijks; wij kennen en voelen het allemaal. Wanneer wij tegen kinderen zeggen dat het belangrijk is om een spelletje te spelen en er in uit te blinken vanwege het plezier dat dit geeft, en dat ze niet geweldig veel belang moeten hechten aan winnen of verliezen, dan vragen wij feitelijk van hen om het spel op een niet-egoïstische manier te spelen. De *Gita* heeft gesproken over handelen zonder je te bekommeren om een beloning of resultaat. We zouden ons moeten richten op de handeling zelf, en als dat mogelijk is bij een spelletje, waarom dan niet in ons dagelijks leven?

Het onderzoekende denkvermogen is het Pad!

Elke handeling kan egoïstisch of niet-egoïstisch verricht worden, want het ego ligt niet in het handelen, maar in de manier waarop wij dat handelen benaderen. Mijn partner of mijn huis scheppen niet het ego in mij. Mijn benadering van hen schept het ego. Dus als ik het zelf creëer van moment tot moment, dan moet ik mij afvragen: benader ik het leven op die manier omdat het mij niet duidelijk is dat het ego de grootste vijand is van de mens; dat het de voornaamste factor is voor wanorde in ons leven, het grootste gevaar? De religieuze zoektocht, of het pad, betekent dus het bezien van de werking van het ego in ons bewustzijn en de gevolgen daarvan. Als ik het gevaar zie, is het voorbij. Ik hoef er geen einde aan te maken, net zoals ik geen weerstand hoef te bieden aan de wens om mijn hand in het vuur te houden of in de afgrond te stappen. Er is geen conflict

wanneer het gevaar zo duidelijke opvalt, maar wij hebben het gevaar van de ik-gerichte benadering niet beseft. Wij denken dat eigenbelang ons tot voordeel zal strekken, terwijl het feitelijk de vreugden in ons leven tenietdoet.

Als medezoeker op het pad, als vriend die zijn ervaringen deelt, wijs ik erop dat elke deugd, elk eenvoudig dingetje, verandert in een ondeugd als het ego erbij komt. Liefde met ego wordt gehechtheid en bezitterigheid; een onschuldig verlangen met ego verandert in begeerte, verslaving of dwang; nederigheid wordt onderdanigheid als ze wordt gebruikt om winst te maken, wanneer we ons heel nederig en klein voelen in aanwezigheid van de baas en niet in aanwezigheid van de bediende. Dus is onze echte vijand het ego.

De egoïstische illusie produceert vijandschap, terwijl in feite de gemeenschappelijke vijand van ons allen het ego is dat wij zelf scheppen. Juist omdat wij het scheppen, bestaat er de mogelijkheid om het te 'ontscheppen'. Wij kunnen niet ontscheppen wat de Natuur geschapen heeft. Maar wij kunnen wel ophouden illusies in ons eigen denkvermogen te scheppen. Vandaar dat de religieuze zoektocht bestaat, de filosofie van het bevrijden van het denkvermogen. De Oepanisjaden spreken over twee vogels in een boom. De eerste pikt en proeft het fruit, dat het ego voorstelt dat genot en pijn ervaart. De tweede vogel kijkt alleen maar naar wat de andere vogel doet. Het menselijk bewustzijn is deze twee in een. De eerste is op het niveau van inspanning, worsteling, teleurstelling, kennis enzovoort. Echte transformatie van het bewustzijn en de waarneming van de waarheid liggen op het andere gebied van observatie, aandacht, bespiegeling, bewustzijn. Het vereiste van het pad is bewust te blijven, nooit de energie van het tweede gebied te blokkeren. De religieuze zoektocht zelf moet vrij zijn van het ego. En het beëindigen van het ego ligt niet aan het einde van de weg; dat ligt aan het begin. Deze voordracht kan egoïstisch gegeven worden, of niet-egoïstisch. Alleen ik kan dat weten, en ik moet er op letten of

het een uitdrukking is van ego of van niet-ego, wat vriendschap en liefde betekent. 'Wanneer het zelf niet aanwezig is, is er liefde', zei Krishnamurti. Zonder liefde vergaat alles tot as en stof.

Het pad impliceert tijd, maar is het einde van het ego tijdgebonden? Daar wij soms toch dingen niet-egoïstisch benaderen, is het ego niet preëxistent; wij scheppen het niet voortdurend. Het kan niet wegvallen door inspanning, omdat inspanning prestatie impliceert, en dat is de essentie van het ego. Dus als ik met moeite yoga aan het doen ben, met moeite mediteer, dan is het ego daaraan gehecht. Het ego kan eraan gaan hechten het pad verder te betreden. Daarom is er geen weg om het ego te beëindigen. Alleen inzicht kan er een eind aan maken, en daartoe is een lerend denkvermogen vereist.

Het lerend denkvermogen weet dat het niet weet. Als het denkt dat het al (iets) weet en anderen moet bekeren tot zijn standpunt, leert het niet, dan is het aan het doceren. Misschien bestaat er niet zoiets als doceren of een goeroe op dit gebied. Misschien is er alleen het leren. Nederigheid die ontstaat uit het directe bewustzijn van het feit dat 'ik het niet weet' is een essentieel deel van het lerende denkvermogen, dat luistert, waarneemt en nadenkt omdat het graag wil leren. Daardoor bestaat het pad vanuit de basis van niet weten. Het is niet een pad naar een vaste doelstelling, omdat ik het doel niet ken. Het pad gaat naar het onbekende. Ik moet alleen proberen het spinrag weg te vegen en de verdraaiingen in mijn denkvermogen te verwijderen en de waarheid te zien.

De vraag is niet of er een pad is of niet. Enige mening hierover zal ons alleen maar verder van elkaar brengen. Wij moeten dieper gaan en voor onszelf begrijpen wat de implicaties zijn, de nuances, de subtiliteiten, de waarheid van het pad. Wij moeten bij deze vraag blijven om ervan te leren, zonder meningen te vormen op welke manier dan ook. Misschien is er een pad – als ik het goed begrijp – en toch is er geen pad als het op een oppervlakkige manier gedefinieerd wordt, als iets mecha-

nisch, om mettertijd betreden te worden, als iets om te bereiken.

Dus het probleem is niet waar ik wel of niet in geloof; het is oppervlakkigheid ervan. Het probleem is niet of men Boeddhist, Christen of Hindoe is; maar dat men oppervlakkig Boeddhist, Hindoe of theosoof is. Neem een van de doelstellingen van de Theosofische Vereniging – de universele broederschap der mensheid – is dat alleen maar een nobel idee, een geloof, of de waarheid? Ontstaat de verdeling tussen mensen uit een illusie? Geloof en idealen zijn geen feiten. De universele broederschap der mensheid is niet een ideaal dat bereikt moet worden, het is een feit dat gezien moet worden. En zolang als wij het niet voor onszelf gezien hebben, wordt het besluit om broederlijk te doen schijnheilig. Het is als besluiten lief te hebben. Dit zijn geen dingen die we voor het kiezen hebben. U kunt uw bewustzijn niet transformeren door louter wilskracht, dus is er geen mechanisch pad dat u kunt besluiten te betreden. Tenzij er een lerend denkvermogen is, bestaat er geen basis voor het pad.

Het pad is heel subtiel, hetgeen ook de schoonheid ervan vormt – een uitdaging voor de mens. Het dier is er niet toe in staat, noch heeft hij het nodig, omdat de Natuur zowel zijn mogelijkheden als zijn destructief vermogen beperkt heeft. Maar in het menselijk bewustzijn ligt een enorm potentieel en het vermogen om egoïstisch en verwoestend te zijn. Daarom ontstaat de hele vraag over wat juist leven is, en wat moreel of immoreel is, alleen voor de mens. De religieuze zoektocht betekent het ontdekken van de toestand van harmonie met de orde van de Natuur. Wij zijn een deel van de Natuur, die geweldig ordelijk is. Die orde moet vast en zeker doorwerken in ons bewustzijn, en ik moet leren de wanorde in mijn bewustzijn te beëindigen. Dan ontstaat er een orde die niet door mij in het leven geroepen wordt – dat is de orde van de Natuur.

Uit: *The Theosophist*, april 2002
Vertaling: A.M.I.

De Geheime Leer, Krishnamurti en transformatie

– Aryel Sanat

De essentie van *De Geheime Leer* is, net als die van J. Krishnamurti's inzichten en waarnemingen, de transformatie van de mens. Maar ofschoon de uitdrukking “de transformatie van de mens” nauw verbonden is met Krishnamurti (er is zelfs een serie video's onder die naam), klinkt het wat vreemd als weergave van *De Geheime Leer* in de oren van een traditionalistische bestudeerder van het grote werk van H.P. Blavatsky. Dit kan toegeschreven worden aan de nadruk die in *De Geheime Leer*-studies historisch gezien meer op metafysische aspecten van de lering werd gelegd dan op haar psychologische betekenissen. En hoewel metafysische aspecten hun betekenis hebben, vertegenwoordigen deze volgens H.P.B. slechts één van de “zeven sleutels” voor het begrijpen van *De Geheime Leer*.¹ Aan de andere kant, er is heel wat bewijsmateriaal waarmee aangetoond kan worden dat de psychologische (ook wel genaamd: geestelijke of mystieke) sleutel de eerste is die omgedraaid moet worden, wil een van de andere sleutels nut hebben voor de serieuze student.²

Dhr A. Sanat heeft filosofie gedoceerd aan de universiteit van Miami, Florida en werkt momenteel aan een commentaar op de Stanza's van Dzyan, als eerste deel van een trilogie over *De Geheime Leer*.

Er zijn tenminste drie belangrijke aanwijzingen voor de waarheid van de stelling dat de essentie van *De Geheime Leer* menselijke transformatie is. Een van deze is te vinden in de tekst zelf van *De Geheime Leer*. Een tweede kan afgeleid worden van het uitdrukkelijke verband dat H.P.B. legt tussen *De Stem van de Stilte* en de Stanza's van Dzyan, de bron van *De Geheime Leer*. Een derde aanwijzing komt van het kort geleden ontdekte feit dat de Stanza's zijn ontleend aan de *Kalachakra Tantra*, de zeer hoog gewaardeerde esoterische lering van Tibet. Elk van deze aanwijzingen zal onderzocht worden en dan zal de vraag van de verbindingen met Krishnamurti beschouwd worden.

De Stanza's van Dzyan

De betekenis van het woord “Dzyan” wordt gegeven door H.P.B. (en de Mahatma's die verantwoordelijk waren voor de oprichting van de Theosofische Vereniging, van wie gezegd wordt dat die veel van het schrijfwerk gedaan hebben) in *De Geheime Leer*. Zij verwijst naar het “Boek van Dzyan” van het Sanskriet woord *Dhyan* (mystieke meditatie).³ Waarom zouden wij het niet eenvoudig “meditatie” noemen en het daarbij laten? In een korte voetnoot in het allereerste begin van *De Geheime Leer* wordt gesteld dat “*Dan*, in modern Chinees en in Tibetaanse fonetische tekens *Ch'an*, de algemene term is voor de esoterische scholen en hun literatuur”, en dat het verwante woord *Janna* in de oude teksten gedefinieerd werd als “een tweede innerlijke geboorte”.⁴ Met andere woorden, wat de schrijvers van *De Geheime Leer* bedoelen met “meditatie” en waar de Stanza's van Dzyan over gaan, is *de transformatie*.

tie van de mens, wat op mystieke wijze plaatsvindt, niet als het resultaat van oefening of de aanvaarding van bepaalde ideeën.

De Stanza's van Dzyan zijn Stanza's van Zen.

Een andere manier van verwijzing naar de voornaamste bron van alle theosofische leringen welke wellicht meer betekenis zou hebben voor een gehoor honderd jaar later, zou kunnen zijn “De Stanza's van Zen”, aangezien *Dzyan* een synoniem is van het Japanse “Zen”. In de *Theosophical Glossary* geeft H.P.B. dan ook de alternatieve spellingen “Dzyn” en “Dzen”.⁵ Helemaal is Zen in de gedachten van velen beschouwd als een *methode* om verlichting te bereiken; maar methoden en systemen zijn mechanisch, tijdgebonden, en zijn daarom niet transformerend, omvormend. De Stanza's van Dzyan kunnen aldus allereerst gezien worden als een boek met *koans* (om een passende term van Zen te lenen) over de aard van het leven van transformatie. Koans zijn niet bedoeld om op te voeden of om het denken te voeden. Zij moeten een chaotische situatie doen ontstaan die het proces kan versnellen waarbij de hersenen het helemaal opgeven om te denken. Daarbij wordt ruimte geschapen voor het mystieke denkvermogen om tot werking te komen in die ware meditatieve toestand die alle esoterische scholen ter wereld even hoog achten.

De eerste *stanza's* behandelen vooral de kwestie van “Ruimte”, dat vanuit een psychologisch perspectief verwijst naar *sunya* of *sunyatta*, de toestand van bewustzijn die aanwezig is wanneer wat gewoonlijk doorgaat voor “leven” overgegeven wordt aan de ononderbroken stroom van dat wat echt origineel is. Dit vitale leven is ontdaan van begrippen, ontdaan van verwachtingen, ontdaan van identificaties; in één woord, het is *sunya*.

Er is een gevaar verscholen in het interpreteren van “Ruimte” van de Stanza's alsof het uitsluitend een metafysisch begrip

is, dat “begrepen” en bediscussieerd moet worden in min of meer intellectuele termen, omdat zulke discussies het “ik” dreigen te versterken, dat altijd gereed staat voor nieuwe “avonturen” op het terrein van zijn eigen expansie, want zo functioneren deze intellectuele excursies altijd. Het is dan ook niet zo moeilijk in te zien dat een studie van *De Geheime Leer* langs de min of meer bijbelse lijn van “In den beginne was er Ruimte”, hoewel voor sommigen mogelijk intellectueel opwindend, heel weinig te maken heeft hetzij met het leven van transformatie hetzij met waar begrijpen, dat komt van een bron anders dan het intellect.

Volgens *De Stem van de Stilte* krijgen alleen degenen die zich in een leven van transformatie bevinden begrip van de innerlijke leer.⁶ Daarom kan vermoedelijk het enig ware begrip van wat in de Stanza's met “Ruimte” bedoeld wordt, alleen maar gevonden worden in de daad van transformatie (aldus deze fundamentele bron). De feitelijke zijnstoestand die bestaat als er geen gehechtheid meer is aan iets, aan wat dan ook van de persoonlijkheid – een toestand die radicaal verschilt van het vasthouden aan *ideeën* over niet-gehechtheid – maakt het dan mogelijk om direct de werkingen van het universum te begrijpen, omdat het een reiniging van alle conditionering inhoudt. Daarom zal het alleen in die getransformeerde toestand, niet meer belast met een van de vooroordelen die ieder nu eenmaal uit zijn verleden meeneemt, mogelijk zijn om iets van betekenis waarlijk te begrijpen. Het is wellicht juist omdat de innerlijke leringen alleen kunnen worden ontvangen in die toestand van transformatie – iets dat slechts kan plaatsvinden in de afzondering van het eigen wesen – dat naar die leringen verwezen wordt als “de Leer van het Hart”.

De Stem van de Stilte

In het voorwoord op *De Stem van de Stilte* doet H.P.B. een buitengewone uitspraak over het verband tussen dat werk en de Stanza's van Dzyan: “Het werk, waaruit ik hier vertaal, is een deel van dezelfde serie

als die waaruit de ‘stanza’s’ van het *Boek van Dzyan* werden genomen, waarop *De Geheime Leer* gebaseerd is.⁷ Zeggen dat *De Stem van de Stilte* en *De Geheime Leer* dezelfde bron hebben is hetzelfde als suggereren dat geen van beide begrepen kan worden als zij bestudeerd worden door een denkvermogen dat zich er niet van bewust is dat het dat doet onder de invloed van zijn eigen conditionering. *De Stem van de Stilte* is glashelder op het punt van de noodzaak van een ongeconditioneerd denkvermogen (een denkvermogen dat helder geworden is door Yoga), want Het begint met de waarschuwing dat:

...hij die de stem van Nada, “het Geluidloze Geluid”, zou willen horen en begrijpen, moet leren wat de aard van DHARANA is. Onverschillig geworden voor alles wat waarneembaar is, moet de leerling de rajah van de zinnen leren onderkennen, de voortbrenger van gedachten die begoocheling wekt.

*Het denken is de machtige verdelger van het Werkelijke. Laat de discipel de Verdelger verdelgen.*⁸

Volgens deze voorafgaande aanmaning is dus ieder die niet “onverschillig voor voorwerpen van waarneming” kan worden niet in een toestand om goed met de studie van *De Stem van de Stilte* of *De Geheime Leer* te beginnen, aangezien deze van een en dezelfde bron afkomstig zijn en naar men mag veronderstellen dezelfde eisen aan hun bestudeerders stellen. In de *Astanga Yoga* van Patanjali worden als zijn acht “ledematen” opgesomd *yama, niyama, asana, pranayama, pratyahara, dharana, dhyana* en *samadhi*. Dit zijn “ledematen”, en geen “stappen”; omdat geen van deze voldoende beoefend kan worden zonder dat al de andere ook aanwezig zijn. Niettemin, de volgorde waarin zij door Patanjali gegeven worden, is dezelfde gebleven door de millennia heen, en dat is de volgorde waarop in die eerste regels in *De Stem van de Stilte* geduid wordt. Gesuggereerd wordt dat nu de leerling “onverschillig voor de voorwerpen van waarneming” geworden is

(*pratyahara*), hij “de aard van *Dharana* moet leren” (gewoonlijk vertaald met “concentratie”).

In elk geval is *De Stem van de Stilte* niet bestemd voor academische studie (hoewel natuurlijk geleerden alles zullen gebruiken als studieobject; zo zijn ze nu eenmaal). Dit is duidelijk een boek dat advies kan geven aan ieder die reeds ernstig het pad van Yoga volgt, het pad van transformatie. En aangezien *De Geheime Leer* van dezelfde bron afkomstig is, mag men verwachten dat dit ook voor dat boek waar is.

Gedachte blijft altijd ondiep en oppervlakkig

Zo lijkt het bijvoorbeeld vrij duidelijk dat de eerste stanza bedoelt, zo goed als woorden dat toelaten, de toestand van bewustzijn te beschrijven welke *sunyata* genoemd wordt; daarin kan, naar men denkt, een één voelen met de structuur van het universum plaats vinden. Ook zou het een beschrijving kunnen zijn van een toestand van bewustzijn van een Adept, zoals de tekst het zelf uitdrukt wanneer deze verwijst naar “het ‘geopende oog’ van Dangma”. Zoals H.P.B. het in een voetnoot uitlegt:

*In India wordt dit het “Oog van Shiva” genoemd, maar aan gene zijde van de Grote Keten is het in de esoterische zeggwijze bekend als ‘Dangma’s Geopend Oog’. Dangma betekent een gelouterde ziel, een die een Jivanmukta geworden is, de hoogste Adept, of liever een zogenaamde Mahatma. Zijn geopend oog is het innerlijke, geestelijk oog van de ziener; en het vermogen dat zich erdoor openbaart, is niet helderziendheid zoals die gewoonlijk wordt opgevat, dat wil zeggen de macht om op een afstand te zien, maar veeleer het vermogen van geestelijke intuïtie waardoor onmiddellijke en zekere kennis verkrijgbaar is.*⁹

Die eerste stanza verwijst uitdrukkelijk naar het feit dat wanneer er *sunyata*, “Ruimte”, is, geen van de verklaringen die

in de heilige Schriften gegeven worden van enige betekenis zijn, aangezien er dan niemand is om te lezen of te overdenken wat zij zeggen; het geeft een aanschouwelijk beeld van wat het is om in die staat van volkomen leegheid te zijn. Een deel van wat het uitdrukt is dat het pad naar bevrijding in die toestand zonder betekenis is, omdat er niemand is om tegen wat dan ook te reageren; er is geen plek om naar toe te gaan, er is geen verlangen om iets te veranderen.

Daarom, wanneer er *sunyata* is, wordt gezegd; “De Zeven Wegen naar Zaligheid waren niet”. Evenmin is er in die staat enige betrokkenheid bij de ellende en de middelmatigheid van het dagelijkse leven, zoals dat gewoonlijk geleefd wordt, namelijk in een voortdurende gehechtheid aan de verschillende voorwerpen van gewaardwording (in de boeddhistische terminologie weergegeven door de zogenoemde twaalf *nidana*'s). Om die reden wordt gezegd: “De Grote Oorzaken van Ellende waren niet”. Wat volgt is de gehele tekst van de *stanza*, zodat de lezer het vanuit dit psychologisch perspectief kan overwegen. Hoewel waarschijnlijk slechts een volledig commentaar met zorgvuldige overweging van iedere term met duidelijke verwijzingen naar boeddhistische en andere bronnen een duidelijker uiteenzetting zou kunnen geven, is volstaan met het cursiveren van de duidelijker psychologische uitspraken:

1. DE EEUWIGE MOEDER HAD, GEHULD IN HAAR IMMER ONZICHTBARE GEWADEN, WEDEROM GEDURENDE ZEVEN EEUWIGHEDEN GESLUIMERD.

2. DE TIJD WAS NIET, WANT HIJ LAG IN SLAAP IN DEN ONEINDIGEN SCHOOT VAN DEN DUUR.

3. HET UNIVERSELE DENKVERMOGEN WAS NIET, WANT ER WAREN GEEN AH-HI OM HET TE BEVATTEN.

4. DE ZEVEN WEGEN TER ZALIGHEID WAREN NIET. DE GROOTE OORZAKEN VAN ELLENDE WAREN NIET, WANT ER WAS

NIEMAND OM ZE TE VERWEKKEN EN ER DOOR VERSTRIKT TE WORDEN.

5. DUISTERNIS ALLEEN VULDE HET GRENZENLOOS AL, WANT VADER, MOEDER EN ZOON WAREN WEDEROM ÉÉN EN DE ZOON WAS NOG NIET ONTWAAKT VOOR HET NIEUWE WIEL EN ZIJN PELGRIMSTOCHT DAAROP.

6. DE ZEVEN VERHEVENE HEEREN EN DE ZEVEN WAARHEDEN HADDEN OPGEHOUDEN TE ZIJN, EN HET HEELAL, DE ZOON VAN NOODZAKELIJKHEID, WAS IN PARANISHPANNA GEDOMPELD, OM UITGEADEMD TE WORDEN DOOR DAT, WAT IS EN TOCH NIET IS. NIETS WAS.

7. DE OORZAKEN VAN BESTAAN WAREN BUITEN WERKING GESTELD; HET ZICHTBARE, DAT WAS, EN HET ONZICHTBARE, DAT IS, RUSTTEN IN EEUWIG NIET-ZIJN – HET EENE ZIJN.

8. ALLEEN DE EENE VORM VAN BESTAAN STREKTE ZICH GRENZENLOOS, ONEINDIG, OORZAAKLOOS, IN DROOMLOOZEN SLAAP UIT EN HET LEVEN POLSKLOPTE ONBEWUST IN DE UNIVERSEELE RUIMTE DOOR DIE ALOMTEGENWOORDIGHEID HEEN, DIE WORDT WAARGENOMEN DOOR HET GEOPEND OOG VAN DEN DANGMA.

9. MAAR WAAR WAS DE DANGMA, TOEN DE ALAYA VAN HET HEELAL IN PARAMARTHA WAS EN HET GROOTE WIEL ANOEPADAKA WAS?¹⁰

En *Paramartha* is de naam van een andere esoterische verhandeling die tot dezelfde verzameling behoort als de *Stanza's* en *De Stem van de stilte*:

Samen met het grote mystieke werk, genaamd *Paramartha*, dat, zoals de legende van Nagarjuna ons vertelt, aan de grote Arhat was overgeleverd door de Naga's of “Slangen” (inderdaad een naam die gegeven werd aan de oude ingewijden), maakte het “Boek der Gouden Voorschriften” aanspraak op dezelfde oorsprong.¹¹

De term is van zeer groot belang in de Madhyamika-school van het boeddhisme, en wordt in *De Geheime Leer* gedefinieerd als “Absoluut Zijn en Bewustzijn, die Absoluut Niet-Zijn en Onbewustheid zijn”. Krishnamurti verhelderde, in een eigentijdse stijl sprekend, de kwestie van Absoluut Zijn dat Absoluut Niet-Zijn is, toen hij uiteenzette:

“Het wezen van gedachte is die toestand wanneer gedachte niet is. Hoe diep en breed gedachte voortgezet wordt, gedachte blijft altijd ondiep en oppervlakkig. De afronding van gedachte is het begin van dat wezen. De afronding van gedachte is ontkenning, en wat negatief is, kan niet positief uitwerken: er is geen methode, geen systeem om gedachte te beëindigen. De methode, het systeem, is een positieve benadering van ontkenning en daarom kan gedachte nooit het wezen van zichzelf vinden. Het moet eindigen om het wezen te doen zijn. *Het wezen van zijn is niet-zijn en om de diepte van niet-zijn te “zien”, moet er vrijheid van worden zijn.*”¹² (Cursivering toegevoegd)

H.P.B. zegt in haar commentaar, in een taal die is ontdaan van de esoterisch vreemde Hegeliaanse termen die in *De Geheime Leer* gebruikt worden (blijkbaar uit noodzaak, om beter met haar Victoriaanse gehoor te communiceren):

*“Paramarthasatya” is zelfbewustzijn in het Sanskrit, Svasamvedana, of “zelfontledende overdenking” uit twee woorden, parama (boven alles) en artha (bevatting), Satya betekent volstrekt, waarachtig zijn of Esse.*¹³

Indien H.P.B. ‘s commentaar op vers negen van de eerste stanza zorgvuldig gelezen wordt, zal men zien dat het onderwerp van de hele stanza heel duidelijk niet is de schepping van het heelal in de conventionele betekenis. Wanneer je deze tekst met de psychologische sleutel in gedachten leest, zie je dat deze tekst verder in hoofdzaak de toestanden van Waarneming behandelt die slechts mogelijk zijn voor een vergevorderd Adept. Gezegd wordt:

“Alaya is letterlijk de “Ziel der Wereld” of Anima Mundi, de “Overziel” van Emerson en volgens de esoterische leering verandert zij periodiek haren aard. Alaya, hoewel eeuwig en onveranderlijk in haar innerlijk wezen op de gebieden, die onbereikbaar zijn. hetzij voor mensen of Cosmische Goden (Dhyani Boeddha’s), verandert gedurende het werkdadige levenstijdperk met betrekking tot de lagere gebieden, het onze eronder inbegrepen. *Gedurende dien tijd zijn niet alleen de Dhyani Boeddha’s één van Ziel en Inwezen met Alaya, maar ook zelfs de mens, die sterk is in yoga (mystieke overpeinzing), “is in staat zijn ziel er in te doen verzinken”, (Aryasangha. de Boemapa-school). Dit is niet Nirvana, maar een toestand, die er het naast bijkomt...*”¹⁴ (cursivering toegevoegd)

De ware aard van ruimte en de ernst van de moeilijkheden die verbonden zijn aan het spreken over dit onderwerp zonder het juiste perspectief in het dagelijks leven, worden weer helder uitgelegd door Krishnamurti:

Het denken kan de aard van de ruimte niet bevatten, noch voor zichzelf formuleren. Wat het ook formuleert, het draagt de beperking in zich van zijn eigen grenzen. Dit is niet de ruimte, waarmee de meditatie in aanraking komt. Het denken heeft altijd een horizon. Het meditatieve denken kent geen horizon. De geest kan zich niet verplaatsen van het begrensde naar het onmetelijke, evenmin kan het het begrensde omzetten in het grenzeloze. Het ene moet verdwijnen, wil het andere kunnen bestaan. De meditatie opent de deur naar een ruimte die onvoorstelbaar en ondenkbaar is. Het denken is het middelpunt waaromheen de ruimte van de idee ligt, en deze ruimte kan worden uitgebreid door andere ideeën. Maar deze uitbreiding, in welke vorm ook, is niet de ruimte die geen middelpunt heeft. Meditatie is het begrijpen van dit middelpunt en er daardoor boven uit stijgen. Stilte en ruimte gaan samen. De onmetelijkheid van de stilte is de onmetelijkheid van de geest, waarin geen middelpunt bestaat. De waarneming van deze ruimte en stilte is geen

denken. Het denken kan enkel zijn eigen projectie waarnemen en het herkennen ervan is zijn eigen begrenzing.¹⁵

De Kalachakra Tantra

De recente ontdekking dat de Stanza's van Dzyan althans gedeeltelijk ontleend zijn aan de *Kalachakra Tantra* is een zeer grote hulp bij het aantonen dat het wezen van *De Geheime Leer* het beste uitgedrukt kan worden als de transformatie van de mens. Tenslotte is transformatie algemeen erkend als het wezen van Tantra, en de Kalachakra-traditie wordt zowel in India als Tihet gelijkelijk erkend als de bron van de hoogste en meest esoterische van alle leringen.¹⁶ Onderzoekingen gedaan door prof. Jagannath Ypadhyaya van de Benares Sanskrit Universiteit en door David Reigle in de Verenigde Staten vormen een vrij nadrukkelijk bewijs dat de ware lering van theosofie een en dezelfde is als de zogenoemde "Lering van Shambhala", een andere naam voor de lering van de Kalachakra-traditie. Geïnteresseerde studenten kunnen de monografie van Reigle raadplegen die getiteld is *The Books of Kiu-Te or the Tibetan Buddhist Tantras: A Preliminary Analysis*¹⁷ en zijn voordracht "New Light on the Book of Dzyan"¹⁸ op het symposium over *De Geheime Leer* dat gehouden werd in San Diego, California op 21 en 22 juli 1984.

Het leggen van een verbinding tussen de Stanza's en de Kalachakra Tantra is een ware mijlpaal in het begrijpen van de werkelijke lering van de Mahatma's; aangezien het wezen van de *Kalachakra-lering* transformatie is, betekent dit dat het wezen van theosofie dat is wat in het transformatieproces zelf plaatsvindt. Het hart van theosofie zou dan niet slechts een verzameling "leringen" zijn waarover iedereen met meer of minder helderheid kan spreken of schrijven, maar eerder de daad van waarneming zelf, wanneer die niet meer belast is door enige eis afkomstig van de persoonlijkheid. In het boeddhisme kwam de meest ontwikkelde lijn van lering door het Mahayana en het Vajrayana en in beide schenen nu juist de eerste leringen van de

Boeddha radicaal verworpen te zijn. En in gedachte moet dan worden gehouden dat Nagarjuna, die deze tradities van leringen begon, in breder kring erkend is als degene die de "Lering van Shambhala" geeft.

Meditatie is explosie en ontdekking, zegt Krishnamurti.

De reden waarom Nagarjuna het Edele Achtvoudige Pad samen met vele van de andere fundamentele leringen van het boeddhisme terzijde lijkt te schuiven is dat zij eerder een instrument van de persoonlijkheid (in de theosofische zin van die term) geworden waren dan een element tot ware bevrijding. Op het moment dat een vast idee geschapen werd aangaande enige waarheid, houdt het op de waarheid te zijn en begint het een element van de persoonlijkheid te worden. Het is een van de redenen voor het gevaar van metafysische uiteenzettingen. Daarom was het niet alleen in het Mahayana en het Vajrayana van levensbelang om het accepteren van vastgelegde leringen te laten vallen. Het is ook de reden dat ware theosofie niet een verzameling vastgelegde leringen kan zijn, hoe verheven deze ook mogen klinken. Al dergelijke leringen zijn van de wereld van de persoonlijkheid en zullen vermoedelijk niet tot een leven van transformatie leiden, behalve wanneer zij frustratie en daaropvolgend verwerping bij de zeer serieuze bestudeerder oproepen. In feite lijkt de lering van Shambhala, zoals in de eerste stanza die hierboven geciteerd is, heel duidelijk te suggeren dat het leven van transformatie niet begint totdat en voordat alle ideeën, geloven, en gehechtheden aan verschillende filosofieën ophouden te bestaan. Transformatie betekent dat de persoonlijkheid er niet meer is en iets anders zijn plaats inneemt. Eerst in die toestand *begint* ware theosofie.

Wanneer transformatie plaatsvindt is het, volgens Nagarjuna en dus volgens de lering van Shambhala, niet nodig om iets te geloven of niet te geloven. Geloof in reïncarnatie, *karma*, de eenheid van leven, het

geestelijk pad, of wat dan ook, kan in het kader van het leven van transformatie best gemist worden. Wat er ook plaatsvindt in zo'n kader van totale ontkenning van de persoonlijkheid is heilig (om een term van Krishnamurti te lenen) en is zijn eigen bron; het vereist geen rechtvaardiging door enig boek of enige lering. De normale uitdrukking ervan zou zijn een totale samensmelting met wat er ook maar plaats vindt, en zo zou het door personen die er getuige van zouden zijn, worden beschreven als: mededogen, wijsheid, begrijpen, geven om... Zoals Krishnamurti zei:

*Meditatie is geen zoektocht, het is geen zoeken, peilen, verkennen. Het is explosie en ontdekking. Het is niet het temmen van de hersenen om zich aan te passen noch is het een zelf-introspectieve analyse; het is stellig niet de training in concentratie die omvat, kiest en ontkent. Het is iets dat vanzelf komt, wanneer alle positieve en negatieve beweringen en verrichtingen begrepen zijn en gemakkelijk wegvallen. Het is de totale leegheid van de hersenen. Het is de leegheid die essentieel is, niet wat er in de leegheid is; er is slechts een zien vanuit leegheid; alle deugd, niet sociale deugdzaamheid en fatsoen, ontspringt daaraan. Uit deze leegheid komt liefde voort, anders is het geen liefde. De fundering van rechtvaardigheid ligt in deze liefde. Het is het einde en het begin van alle dingen.*¹⁹

Een leven van transformatie is het enige dat telt

Een verbinding tussen Krishnamurti en Nagarjuna is inderdaad door boeddhisten gemaakt. Wanneer Pupul Jayakar in haar biografie van Krishnamurti over Pandit Jagannath Upadhyaya spreekt, zegt zij:

In het begin van de jaren vijftig, toen pandits van Varanasi Krishnamurti voor het eerst hadden gehoord, dachten de boeddhisten dat Krishnaji boeddhisme predikte; de vedantijnse pandits dachten dat hij in de stroming van

*de vedanta stond. Later voelde Upadhyayaji dat Krishnaji meer in de stroming van Nagarjuna stond. Weer in een latere periode voelde hij dat wat Krishnaji zei Nagarjuna zou hebben gezegd, als hij nu had geleefd. Het had betrekking op het moment van deze tijd.*²⁰

Het zal waarschijnlijk een grote verleiding zijn voor een persoon, wanneer hij geconfronteerd wordt met een manifestatie van een leven van transformatie, om een nieuwe wereld van ideeën te creëren om dat leven te verklaren. Maar de beschrijvingen van de persoonlijkheid zijn niet het beschrevene; zij kunnen nooit zeggen wat wij graag zouden willen dat zij zeggen. Bovendien, zelfs als de beschrijving tot op zekere hoogte inspirerend is, is het nooit zelf het *leven van transformatie* en het is daarom totaal niet terzake doende. Het enige dat van belang is, is het *leven* van transformatie, en het is waarschijnlijk dat alle “leringen” alleen maar de persoonlijkheid versterken, hoe mooi of diepzinnig zij ook mogen klinken. Dit is, naar alle gegevens schijnen uit te wijzen, de eerste les die geleerd moet worden, volgens de lering van Shambhala. Een geweldig probleem is dat het moeilijk is om zelf deze eerste les te onderkennen, aangezien er op dat punt geen hulp is van enig geschrift, goeroe of traditie. Je staat helemaal op jezelf, met niets om op te steunen. Zoals Meester K.H. het stelt:

“Het is een feit dat tot de laatste en hoogste inwijding, iedere chela en zelfs sommige Adepten – aan zichzelf wordt overgelaten. Wij strijden onze eigen strijd en het bekende adagium “de Adept wordt, hij wordt niet gemaakt”, is letterlijk waar.”²¹

Het uitschakelen van de gehechtheden van de persoonlijkheid (tevens omvattend alle leringen en de beoefening ervan die de persoonlijkheid is gaan identificeren met het geestelijk leven) zou, dat is duidelijk, een enorm vacuum in je leven doen ontstaan. Deze leegte zou zo buitengewoon onaangenaam zijn, dat er een grote verlei-

ding zou ontstaan die met nieuwe begrippen te vullen. Het is bijvoorbeeld erg verleidelijk een nieuwe wereld van ideeën te scheppen uit de gedachte dat alle ideeën moeten worden opgegeven. Te leven zonder enig idee waarop je kunt steunen voelt zo “verkeerd” aan voor de concept-gebonden persoonlijkheid dat deze makkelijk aanneemt dat er echt iets verkeerd zit met de dood van al zijn dierbaar vastgehouden gehechtheden. Maar zo lang als je handelt volgens een formule, het doet er niet toe hoe knap, verfijnd of subtiel die is, is het toch de persoonlijkheid, het ik, dat handelt. Je wilt zo graag wat steun vinden in het hebben van een kant en klare formule die aangeeft hoe het leven zal zijn zonder de persoonlijkheid, maar in feite is het niet mogelijk om van te voren te bepalen hoe de transformatie plaats zal vinden, omdat zoals Mahatma K.H. onderstreepte, het altijd oorspronkelijk, uniek is.

Het is dit gevoel van desoriëntatie en ongemak dat zo vanzelf gevoeld wordt door de persoonlijkheid, wat Krishnamurti's inzichten en beschouwingen zo bijzonder moeilijk heeft gemaakt voor velen van de grote aantallen mensen – en niet alleen theosofen – die gedurende zijn lange leven met hem in contact kwamen. Deze onze kerheid doet sterk herinneren aan de verslagen over leerlingenschap en proefleerlingenschap waarover in de eerste jaren van de geschiedenis van de vereniging voortdurend gesproken wordt, in het bijzonder in de brieven van de Mahatma's.

Krishnamurti en transformatie

Toen Krishnamurti op het theosofische toneel verscheen, was de in alle theosofische organisaties universeel aanvaarde opvatting dat theosofie bestond uit een verzameling leringen die, door hun redelijkheid, mensen ertoe leidde het geestelijke leven te leiden, dat naar men begreep bestond uit het volgen van een aantal vaste regels. Een zorgvuldige en grondige doorlezing van alle oorspronkelijke bronnen (de brieven van de Mahatma's, H.P.B. 's geschriften, en de geschriften van sommige che-

la's) toont niettemin aan dat de echte lering nooit bedoeld was als uitsluitend een “rationele” uiteenzetting van de “werkelijkheid”. Zij was eerder en vooral een verzameling intuïtieve geboden en aanmaningen om interesse te doen ontwaken voor het leven van transformatie, het leven van broederschap en onvoorwaardelijke aanvaarding van het leven zoals het is. Dit is gedeeltelijk de reden waarom er zo veel duidelijk ongelijke versies van de lering voorkomen, waarvan de meeste op beslissende punten met elkaar in strijd zijn, en waarom er in de eerste jaren (toen de invloed van de Mahatma's meer nadrukkelijk aanwezig was) zo'n grote verwarring onder de leden was over wat de ware lering was. Terwijl de leden uitkeken naar – en anderen schreven over – een “logisch” beeld van de wereld, leerden de Mahatma's een manier van leven die het afschaffen van het intellect als de bron van wijsheid inhield met het in praktijk brengen van broederschap in het leven; dat betekende ten dele niet veel aandacht geven aan wat ieder geloofde of niet geloofde (met inbegrip van jezelf). Zoals uiteengezet werd door Mahatma K.H. aan mevrouw Besant:

Niemand heeft het recht aanspraak te maken op gezag over een leerling of zijn geweten. Vraag hem niet wat hij gelooft... De top van de golf van de intellectuele vooruitgang moet bereikt worden en geleid naar spiritualiteit. Zij kan niet gedwongen worden tot geloof en ceremonieel eredienst.²²

De aanwezigheid van Krishnamurti te midden van de theosofische wereld kan dus gezien worden als het tegendeel van een vergissing of een wonderlijke samenloop van omstandigheden. Via Krishnamurti werd de eerste les van de lering van Shambhala vlekkeloos aan de hele wereld gegeven. Zijn hele leven lang sprak hij in zijn voordrachten over de noodzaak van sterven van moment op moment (in theosofische terminologie: de dood van de persoonlijkheid), zoals in de hierboven gegeven citaten. Hij sprak verder over het

probleem dat wij niet in staat zijn te begrijpen; écht iets te “weten”, zolang begrip uit conditionering, uit een standpunt voortkomt. Het leven van begrippen en conditionering is duidelijk ook het leven van de persoonlijkheid, dus (alweer in theosofische termen gesteld) wees hij op de noodzaak om ons proces van het begrijpen van de dingen te doen beheersen door iets anders dan de persoonlijkheid.

Maar hij weigerde een naam te geven aan dat “andere”, dat gebeurt wanneer de persoonlijkheid er niet is, zoals in sommige theosofische, hindoe- en boeddhistische werken wordt gedaan. Het is deze weigering van hem die zo velen van hun stuk bracht, die verlangden dat hun een “rationeel” beeld van de wereld werd gegeven. Hij zou nooit zeggen: “Het is *Boeddhi* waarover we nu spreken” of “Ik verwijz nu naar de hoogste triade.” Wanneer er slechts woorden gebruikt worden om naar dit “andere” te verwijzen, wordt alles verplaatst naar het niveau van de persoonlijkheid, hoe “diepzinnig” of “spiritueel” het ook moge klinken.

Het ware *Boeddhi* is niet een woord noch een concept en kan niet in een piramidale grafiek, dicht bij de “top”, uitgetekend worden. Termen zoals “top”, “bodem”, “boven”, “beneden”, met hun betekenissen van “superieur” en “inferieur” zullen naar men mag verwachten niet een plaats vinden in de wereld van de eigenlijke “hoogste triade”. Maar het spreken over deze dingen alsof men wist waarover men sprak of schreef kan het effect hebben van het verlagen in waarde daarvan en moedigt de pretentie aan dat men erover logisch, rationeel, met woorden en begrippen kan spreken, in tegenspraak met de lering van Shambhala, die uiteenzet dat het begin van leren plaats vindt met de dood van de persoonlijkheid – en daarmee van alle begrippen.

Krishnamurti toonde niets ontziend aan wat een ernstige en gevaarlijke vergissing het is om prachtige begrippen in categorieën in te delen. Iedereen die slechts ge-

looft in de “eenheid van leven” bijvoorbeeld, en niet echt in de staat verkeert van “alle leven zijn”, zal bijna zeker in slaap vallen en afdwalen van het pad van transformatie, waarin zo’n begrip geen rol kan spelen. Het kan heel best zijn dat, na het feitelijke sterven van de persoonlijkheid met al zijn opvattingen en conditioneringen, er de ontdekking plaatsvindt dat het leven tenslotte één *is*. Maar ook dat is een erg gevaarlijk idee om te koesteren, omdat dat soort speculatie weer een andere begripsmatige afleiding is van het leven van transformatie.

Het ware Boeddhi is niet een woord of begrip.

Met andere woorden, Krishnamurti’s aanwezigheid in de twintigste eeuw heeft het ieder van ons mogelijk gemaakt om als het ware via een scheikundige test na te gaan, hoe serieus wij eigenlijk zijn met betrekking tot theosofie. Het houdt in dat een theosoof niet noodzakelijk iemand is die zekere overtuigingen is toegegaan, maar eerder iemand die het leven van transformatie leeft. Een andere gevolgtrekking bij dit alles is dat, als iemand die gelooft in theosofie en dit naar anderen uitdraagt als een verzameling vastgelegde leringen, deze persoon, ondanks zijn goede bedoelingen de waarheid op zeer betreurenswaardige wijze verkeerd zou weer geven. Hierdoor zou hij de esoterische lering waarschijnlijk een slechte dienst bewijzen. Het zal dan ook niet als een grote verrassing komen om in de biografie van Krishnamurti, door Pupul Jayakar geschreven, uitspraken te lezen die rond 1900 gedaan zijn door twee werkende *tantrika*’s van de Kalachakra-afstamming die mevrouw Besant regelmatig in Benares raadpleegde.

Pandit Jagannath Upadhyaya van Varanasi, die een copie gevonden had van de oorspronkelijke tekst van de Kalachakra Tantra, en die daarin onderzoek aan het doen was, vertelde Krishnaji dat Pandit

*Gopinath Kaviraj de stelling verdedigde dat de Theosofische Vereniging veel van haar verborgen lering aan deze geheime leer ontleende. Hij verklaarde verder dat Swami Vishudhanand en Gopinath Kaviraj, in de eerste jaren van de twintigste eeuw mevrouw Besant hadden gesproken over de op handen zijnde komst van de Maitreya Bodhisattva en zijn verschijning in een menselijk lichaam; volgens de swami, was het lichaam dat daarvoor gekozen was dat van Krishnamurti.*²³

Helaas zijn zulke uitspraken over Krishnamurti in brede kring geïnterpreteerd ófwel in de zin dat hij een zeer grote autoriteit was die we allen letterlijk moeten volgen, ofwel in de zin dat degenen die zulke verklaringen afleggen zich vergissen. Ofschoon hopelijk aangetoond is dat er een zeer heldere en onweerlegbaar nauwe relatie is tussen de Kalachakra-afstamming, de Mahatma's die de theosofische beweging startten, en Krishnamurti, hoeft dit niet te betekenen dat Krishnamurti (of wat dat betreft de Mahatma's) *a priori* aanvaard moeten worden als een hoogste autoriteit in geestelijke zaken. Autoriteit kan tenslotte gezien worden als niet meer dan weer een ander *begrip* van de persoonlijkheid – aanvaard of verworpen naar gelang van iemands vooroordelen – dus wie autoriteiten volgt zal niet snel het leven van transformatie leiden. Het is de persoonlijkheid die willekeurig de begrippen “superieur” en “inferieur” scheidt, zo onmisbaar als men autoriteiten wil hebben. Maar in werkelijkheid hebben zulke onderscheidingen absoluut geen betekenis. Krishnamurti was geen autoriteit, ten dele juist omdat men nu kan zien dat hij een integraal onderdeel was van een veel groter schilderij – je zou kunnen zeggen, van een Tibetaanse *t'angka* rolschildering, gemaakt in Shambhala.

Noten

1. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer* (in het vervolg GL, Fricke editie, deel I en II). Voor het bestaan van zeven sleutels, met hun onderscheiden werelden van betekenis, zie deel

- II:454-55; zie verder *Esoterische Opstellen en Instructies (De Geheime Leer* deel III, Terwiel editie), 201, 218-23. Over de ontoereikendheid van de metafysische sleutel, zie deel III:201; ook verwijzingen naar de Leer van het Hart versus de Leer van het Oog, deel III:446, 469-77.
2. GL 1:282-83
  3. GL 111:448
  4. GL I:xix
  5. Blavatsky, *The Theosophical Glossary* (London, The Theosophical Publishing House, 1892) p. 107
  6. Blavatsky, *De Stem van de Stilte*, 1982. Transformatie is het onderwerp van het hele boek. Zie bijvoorbeeld de verzen 4,5, 19, 32, 33, 51,56, 63 en 64.
  7. id.p.11
  8. Id. verzen 2-5
  9. GL I:39
  10. GL I:21-22
  11. Blavatsky, *De Stem van de Stilte*, p. 11,2
  12. J. Krishnamurti, *Krishnamurti's Notebook* (New York: Harper & Row, 1976), p. 57-58
  13. GL I:41 (voetnoot)
  14. GL I:40
  15. Krishnamurti, *De Enige Revolutie*, Servire, Wassenaar, p. 39-40
  16. Zie Edwin Bernbaum, *The Way to Shambhala* (Garden City; Anchor Books, 1980); ook Chogyam Trungpa, *Shambhala. The Sacred Path of the Warrior* (New York: Bantam Books, 1986)
  17. David Reigle, *The Books of Kiu-Te or The Tibetan Buddhist Tantras. A Preliminary Analysis* (San Diego: Wizards Bookshelf, 1983)
  18. Reigle, “New Light on the Book of Dzyan” *Symposium on H.P. Blavatsky's Secret Doctrine Proceedings* (San Diego: Wizards Bookshelf, 1984)
  19. *Krishnamurti's Notebook*, p.68-69
  20. Pupul Jayakar, *Krishnamurti. A Biography* (New York: Harper & Row, 1986), p. 434
  21. A.T. Barker (ed.), *The Mahatma Letters to A.P. Sinnett*, herzien en geredigeerd door Christmas Humphreys en Elsie Benjamin (Adyar: Theosophical Publishing House, 1962), p. 305.
  22. C. Jinarajadasa (ed.), *Letters from the Masters of Wisdom, First Series* (Adyar: Theosophical Publishing House, 1964), p. 99
  23. Jayakar, p. 30-31

Uit: *The American Theosophist*
109(5), mei 1988
Vertaling: AeiSo Raven

Transformatie: vitale essentie van H.P.B.'s *Geheime Leer*

Deel I Bronverwijzingen (Background References)

– Aryel Sanat

Onderstaand een samenvatting van bovenvermelde studiebijlage van Aryel Sanat tijdens zijn seminar in Naarden van 19 tot 22 september 2002.

Er zijn voornamelijk drie boeken gebruikt voor deze tekst: *The Stanzas of Zen, een commentaar op H.P.Blavatsky's vertaling van de Stanzas of Dzyan*; *H.P. Blavatsky's Stanzas of Dzyan: Ancient Source for Tibetan Buddhism and the Jewish Kabbalah?* en *Transformation: Central Teaching of the New Age and the Perennial Philosophy*.

Het is noodzakelijk om voor een serieuze studie van *De Geheime Leer* een verband te leggen met de achtergronden die HPB en haar leraren geven in andere geschriften, zodat niet de indruk wordt gewekt dat het gaat om totaal andere leringen.

De stelling

Naar wat HPB en haar leraren aangeven in de *Geheime Leer* en in andere geschriften, is theosofie dat wat plaats vindt in theosofische staten van bewustzijn. Om iets theosofie te laten zijn, moeten er theosofische staten van gewaarwording zijn. Als die er niet zijn, is alles wat gedaan, bestudeerd of bedacht wordt geen ware theosofie, maar een exoterische, oppervlakkige en soms zelfs gevaarlijke pseudo-uitdrukking ervan. Dat is gevaarlijk, omdat theosofie vraagt om een geweldige energie die verkeerd gericht wordt als het niet gaat om theosofische staten van gewaarworden. Dit houdt in dat er vanaf het begin van elke presentatie van oude wijsheid sprake moet zijn van transformatie, wil het “theosofisch” genoemd kunnen worden. Het blijft exoterisch, hoe subliem het gezien vanuit het intellect ook moge klinken, zolang het gaat om begrijpen vanuit het denken alleen. Theosofie als een systeem van begrip, een systeem van geloof, is totaal vreemd aan dat wat HPB en haar leraren werkelijk zeiden.

Zij geven aan dat de theosofische staat van gewaarwording anders is dan de ge-

wone toestand van het denken. Het bereiken van dat bewustzijn vraagt om een psychologische, een spirituele en een biologische verandering; het vraagt om een totale transformatie van het bewustzijn in een individu.

Dat is de centrale en essentiële lering in de geschriften van HPB en haar leraren.

Zij noemen dat initiatie.

Theosofie

In de *Sleutel tot de Theosofie* geeft HPB aan dat theosofie een wijsheid is “zoals de goden die bezaten”. En daarvoor is transformatie nodig. Het woord God kan totaal verkeerd begrepen worden in blind geloof bij voorbeeld, waardoor het de mensheid verdeelt in conflict en fragmentatie. Als men theosofie vertaalt als “goddelijke wijsheid” ligt dat gevaar er, vandaar HPB’s kritische uitleg. Als men alleen vanuit persoonlijke geconditioneerdheid probeert om het begrip God te vatten, blijft het een exoterisch concept. *De Stem van de Stilte* behandelt het doorbreken van persoonlijke conditionering: er wordt aangegeven dat theosofische staten van gewaarwording noodzakelijk zijn om te kunnen graven in elk probleem van het leven.

Mutatie, initiatie

Theosofische staten van bewustzijn zijn anders dan onze normale manier van functioneren. Het vraagt om een psychologische en spirituele transformatie en om een biologische verandering, leggen HPB en haar leraren uit. De innerlijke veranderingen zouden zich niet kunnen uitdrukken als de hersenen geen mutatie ondergaan.

HPB geeft aan dat in het verloop van de natuurlijke evolutie het verstandelijk denken vervangen zal worden door een fijner organisme en dat er nu al pionierdenkers zijn die dat vermogen ontwikkeld hebben. Ze heeft het dan over de “zesde en zevende zintuigen” die in *De Geheime Leer* door de toekomstige mens ontwikkeld worden.

HPB en haar leraren gebruikten het woord “initiatie” als ze het over transfor-

matie hadden als bedoeld in theosofische staten van gewaarwording. Zij zeiden dat er een hele oude lijn van overlevering bestaat door wijze en liefdevolle mannen en vrouwen die het begrip initiatie bewaarden, doordat zij zelf getransformeerd waren en die daardoor de mogelijkheid van het verkrijgen ervan in de mensheid brachten. Daar ligt de kern van alle religies en van vele filosofieën.

Een nieuwe taal

HPB en haar leraren gebruikten taal op een onconventionele manier. Dat houdt in dat men voorzichtig moet zijn bij het lezen van al hun geschriften. Diepere betekenissen liggen altijd verborgen onder simpel lijkende leringen. Men moet door zeven sleutels heen breken, wil men er iets van begrijpen. Theosofische bronnen zijn zo geschreven dat je gedwongen wordt al je conditioneringen achter te laten. Ze duwen je steeds dieper naar je innerlijke bronnen om je inzicht te verhelderen. Als dat niet gebeurt blijf je hangen in je conditionering en worden de leringen koren op de molen van je afgescheidenheid. Als je wegloopt van het geheel van de leringen en blijft hangen in één deel dat je interesseert, zoals bij voorbeeld paranormale psychische vermogens of meditatie en het spirituele leven, zonder je te verdiepen in de totale achtergrond, dan mis je de essentie. De essentie van de noodzakelijke transformatie.

Zeven sleutels

HPB’s geschriften zijn bijna allemaal geschreven in wat misschien multi-dimensionale poëzie genoemd kan worden, vooral *De Geheime Leer* waarin zij een rijkdom aan informatie en inzicht geeft in eeuwige, tijdloze leringen. Veel van wat gezegd wordt heeft meerdere vergelijkbare betekenissen. Dus dat wat gelezen wordt hangt voor het merendeel af van de lezer. Zo lang men verwachtingen heeft over wat kan en wat niet, zal dat wat gezegd wordt in verwachtingen geïnterpreteerd worden. Maar als men er op ingaat met een socratische houding van: “ik weet alleen dat ik

niets weet”, kan er een onbeperkt enorm inzicht ontstaan in “dat wat is”

HPB benadrukt dat er zeven kwalitatief verschillende manieren van waarneming zijn die door haar “sleutels” worden genoemd. Het gebruiken van die sleutels vraagt om een mutatie om ze te kunnen doorzien. Het woord sleutel wordt zowel gebruikt in de zin van het openen van tot dan toe gesloten deuren die zicht geven op kennis van onszelf en de wereld, als ook in de zin van een aanwijzing (clue) die tot dan toe niet beschikbaar was.

Geen elkaar opvolgende sleutels

Er zijn dus zeven manieren van inzien nodig om tot een complete visie te kunnen komen.

Die zeven manieren worden soms aangegeven als het zeven keer omdraaien van een sleutel. Er staan veel meer begrippen aangegeven dan zeven die nodig zijn om iets naar waarde te begrijpen. Als men niets weet van theosofisch onderzoek levert het allemaal alleen maar misverstanden op. En dat is logisch als men het conceptueel, vanuit het ingevulde, geconditioneerde denken opvat. De leraren van HPB gaven aan dat theosofische communicatie niet is bedoeld als makkelijk te begrijpen. Het is bedoeld om nieuwe inzichten en ervaringen wakker te maken. Het gaat over transformatie en dat is veel meer dan uit het hoofd leren en intellectueel begrijpen. Als je dat door hebt, wordt het allemaal veel eenvoudiger. Iedereen die *De Geheime Leer* of andere geschriften van HPB of van haar leraren leest zonder diepgaand zielsonderzoek, is niet bezig met theosofie.

Het zal dan leiden naar illusies en valse kennis over wat theosofie is. HPB en haar leraren benadrukken dat telkens weer.

Transformatie

Er is veel informatie over het omdraaien van de eerste sleutel. Het is de psychologische sleutel, die ook wel de spirituele of de mystieke wordt genoemd. HPB laat licht schijnen op die sleutel in haar artikel: *Het Esoterische Karakter van de Evangelien*.

Zij zegt daarin dat de eerste sleutel die iemand kan gebruiken er een is die de donkere geheimen ontsluit rond de naam Christus. Het is de sleutel die de deur naar de oude mysteriën van de Ariërs, Sabanen en Egyptenaren opent. De Gnosis die later vervangen werd door de christelijke vervalssing was universeel. Het was de echo van de oorspronkelijke wijsheidsreligie, die eens de erfenis was van de hele mensheid.

Het mysterie van Christos, waarvan nu gezegd wordt dat Jezus van Nazareth het predikte, is gelijkwaardig aan dat wat vanaf het begin doorgegeven was aan “hen die het waard waren”.

Het evangelie van Lucas leert ons dat die “waardigen” diegenen waren die geïnicieerd waren in de mysteriën van de Gnosis, en die in dit leven “opstonden uit de dood”.

Zij waren de grote adepten van de religies. Die woorden slaan op al diegenen die, zonder adept te zijn, door persoonlijke inspanningen er in slagen het leven te leven en de natuurlijke daaropvolgende verlichting te bereiken door hun persoonlijkheid, “de Zoon”, te verenigen met “de Vader”, hun individuele goddelijke Geest, de God in hen.

Deze “opstanding” kan nooit door de christenen gemonopoliseerd worden. Zij is het geboorterecht van iedere mens met ziel en geest, wat zijn religie ook moge zijn.

Theosofie refereert aan het bovenstaande. Het is dat wat plaats vindt in transformatieve staten van bewustzijn. Het is wijsheid zoals die van de goden. Het is goddelijk en niet werelds. Het kan niet gereduceerd worden tot formules die alleen uit het denken voortkomen.

Praktisch occultisme

Naar wat HPB en haar leraren aangeven, heeft elke esoterische school sinds onheugelijke tijden van iedere beginner gevraagd om een intens en diep niveau van morele oprechtheid en sterkte van karakter. Eén van de grondleringen is dat het toegelaten worden tot zo een school neer komt op een psychologische transformatie van het soort leven waarom het in de “buitenwereld”

meestal gaat. Deze innerlijke of ware lering in het hart van theosofie is wat HPB "occultisme" noemt. Het is occult, verborgen voor de niet- getransformeerden. De meerderheid leeft naar eigen geconditioneerdheid en dat is de reden waarom er een "verborgen" lering is: mensen verbergen het voor zichzelf omdat ze weigeren door hun conditionering, hun vaste denkpatronen heen te breken. In haar boekje: *Praktisch Occultisme* gaat HPB hierop in.

Ze zegt dat gemiddelde intellectuele capaciteiten voldoende zijn om theosoof te worden. Het voornaamste is dat aan de transformerende psychologische spirituele vereisten tegemoet gekomen wordt. Ook in de *Stem van de Stilte* wordt aangegeven: "leer vooral verstandelijke kennis te onderscheiden van ziele- wijsheid". En "onwetendheid is beter dan verstandelijke kennis die niet door ziele- wijsheid verlicht wordt"

Die passage stelt vast, dat men beter werelds in de wereld kan leven dan denken dat men theosofische wijsheid bezit terwijl men in feite niet getransformeerd is.

Zonder transformatie kan er geen theosofie zijn in de ene esoterische leer zoals aangegeven door HPB en haar leraren. In de tweede bijlage gaat het voornamelijk over transformatie in de *Geheime Leer*.

Bronnen: H.P. Blavatsky:

Sleutel tot Theosofie,

De Geheime Leer,

De stem van de Stilte,

Praktisch Occultisme,

Lucifer vols VII, VIII, IX.

Collected Writings vol VIII en IX.

Samenvatting door Fay van Ierland

De eerste les die in de esoterische filosofie geleerd wordt, is dat de onkenbare Oorzaak de evolutie niet voortbrengt, maar slechts periodiek verschillende aspecten van zichzelf toont aan eindige Denkvermogens.

Nu is het collectieve Denkvermogen - het Universele - hoe oneindig ook in de gemanifesteerde Tijd, toch eindig vergeleken bij de ongeboren en onvergankelijke Ruimte in zijn hoogste wezenlijke aspect. Dat wat eindig is kan niet volmaakt zijn.

H.P. Blavatsky

Transformatie: vitale essentie van H.P.B.'s *Geheime Leer*

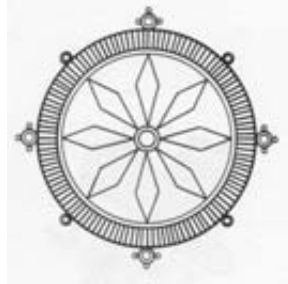
Deel 2 Bronnen uit *De Geheime Leer*

– Aryel Sanat

Onderstaand een samenvatting van bovenvermelde studiebijlage van Aryel Sanat tijdens zijn seminar in Naarden van 19 tot 22 september 2002.

In deel I van deze studiebijlagen werd aangetoond dat de leringen van HPB en haar leraren over transformatie gaan.

Deel II spitst zich toe op transformatie in *De Geheime Leer*.

Cosmos

Het eerste deel van *De Geheime Leer* behandelt cosmogonesis, de bron van de cosmos. Het woord cosmos duidt meestal op het universum als een geordend geheel.

Maar in de *Geheime Leer* geeft het woord een micro- en een macro-cosmos aan. Verder geeft de esoterische wetenschap voortdurend aan dat men moet beginnen met de cosmos die men zelf is: de microcosmos:

Mitsdien wordt het duidelijk hoe volmaakt de analogie is tussen de processen der natuur in de Kosmos en in de individuele mens.

Laatstgenoemde doorleeft zijn levenskring en sterft. Zijn "hogere beginselen", die in de ontwikkeling van een planeetketen overeenkomen met de Monaden die een kringloop volbrengen, gaan naar Devachan, wat overeenkomt met het Nirvana en de toestanden van rust die tussen twee ketens liggen.

's Mensens "lagere beginselen" vallen mettertijd uiteen en worden door de natuur opnieuw gebruikt voor het vormen van nieuwe menselijke beginselen; hetzelfde proces vindt plaats bij het oplossen en vormen van werelden. Daarom is de analogie de betrouwbaarste gids voor het begrijpen van occulte leringen. Fricke I.135, TUP I.[173]

Om die passage te verduidelijken raadt HPB de student aan begrippen als “ronden” te onderzoeken in de Tao en in Zen, scholen die bekend staan om hun radicaal psychologische, niet- conceptuele benadering. Zij zegt duidelijk dat iemand, om ver te kunnen reizen, moet beginnen met waar hij staat. In esoterisch onderzoek begint men met te doorzien wie en wat men werkelijk is, en dat niet volgens een conceptueel patroon. Daar werd de nadruk op gelegd in de eerste instructies bij het oprichten van de Esoterische School:

Doch om tot het macrocosmische te komen moet men met het microcosmische beginnen, d.w.z. men moet de mens, de microcosmos, bestuderen. Coll.Wr. XII. 517, GL.deel III 483.

Zelfkennis heeft een veel ruimere betekenis in deze context dan in conventionele systemen van psychologie. HPB legt dat uit:

Het oude occulte axioma “ken u zelve” moet aan iedere leerling bekend wezen, maar slechts weinigen, zo die er al zijn, hebben de ware betekenis van deze wijze vermaning van het Delphische orakel doorgrond. Gij kent allen uw aardse stamboom, maar wie van u heeft ooit alle schakels van zijn astrale, psychische en geestelijke afkomst nagegaan, die u maken tot wat gij thans zijt? Velen hebben hun verlangen om zich met hun “Hogere Ego” te verenigen neergeschreven en te kennen gegeven, doch niemand schijnt de onverbreekbare schakel te kennen die hun “Hoger Ego” met het Ene Universele Zelf verbindt. Voor alle praktische of louter metafysische doeleinden van het occultisme is deze kennis volstrekt nodig.

...Laten wij derhalve de mens bestuderen; doch als wij hem ook maar voor een ogenblik van het universele geheel scheiden, of hem afzonderlijk uit een enkel oogpunt beschouwen, afgescheiden van de “Hemelse Mens” – het door Adam Kadmon of zijn equivalenten in elke wijsbegeerte verzinnebeelde heelal, zullen wij in de zwarte magie belanden of onze pogingen jammerlijk zien falen.

Coll.Wr. XII.515-516-517, GL deel III 482-483.

Microcosmos

Het eerste deel van de *Geheime Leer* kan het beste gezien worden als handelend over de bron van die cosmos die de mensheid is en over de transformatie die plaats vindt zodra er een directe gewaarwording ontstaat van de relatie microcosmos/macrocosmos. De studie van cosmogenesis is de studie over jezelf. Iedereen die serieus bezig wil zijn met de aard van de cosmos moet beginnen met het doorzien van de eigen grenzen, van de eigen mogelijkheden.

De studie van het zelf vraagt om kwaliteiten die meestal niet aangesproken worden in onze min of meer spiritueel primitieve maatschappij. Ook de *Geheime leer* kunnen we exoterisch lezen en naar eigen smaak en verwachting interpreteren. Maar HPB geeft in de z.g. *Bowen Notes* aan dat een esoterische studie transformatie inhoudt.

Als je denkt dat je uit de Geheime Leer een bevredigend beeld van de samenstelling van het universum kunt krijgen, dan zal deze studie je alleen maar verwarren. Het boek is niet bedoeld om zo’n definitieve uitspraak te doen over het bestaan, maar om je in de richting van de Waarheid te leiden. Het is volkomen nutteloos om naar anderen te gaan waarvan je veronderstelt dat zij wat verder gevorderd zijn en hen te vragen een “uitleg” van de Geheime Leer te geven. Dat kunnen zij niet. Als zij het proberen, bestaat alles wat zij geven kunnen alleen uit pasklaar gemaakte exoterische weergaven die in de verste verte niet op de Waarheid lijken. Zo’n uitleg accepteren betekent jezelf vastleggen op verstarde ideeën, terwijl de Waarheid uitstijgt boven ideeën die wij kunnen formuleren en uitdrukken.

Exoterische uitleggingen zijn allemaal best als zij maar gezien worden als wegwijzers voor beginners en als niets meer.

Neem de Geheime Leer ter hand zonder enige hoop te koesteren de definitieve Waarheid van het bestaan van haar te vernemen,

of zonder enig ander idee dan te zien in hoe-
verre zij kan leiden in de richting van de
Waarheid. Zie in deze studie een middel om
het denken te oefenen en te ontwikkelen zo-
als dat nooit door andere studies ontwikkeld
is (uit R. Bowen, *Madame Blavatsky over de
studie van Theosofie*).

Er zijn ten minste drie belangrijke aan-
wijzingen voor de waarheid van de stelling
dat de essentie van de *Geheime Leer* de
transformatie van de mens is.

Op de eerste plaats is het te vinden in de
tekst van de *Geheime Leer*. Een tweede be-
wijs is het duidelijke verband dat door
HPB gelegd wordt tussen de *Stem van de
Stilte* en de *Stanzas van Dzyan*. En op de
derde plaats komt het recent ontdekte feit
dat de *Stanzas* geselecteerd zijn uit, ofwel
de bron waren voor de *Kalachakra Tantra*,
de meest gerespecteerde esoterische leer
van Tibet. We zullen naar deze drie punten
kijken.

In de *Geheime Leer* wordt het woord
Dzyan uitgelegd als mystieke meditatie.

*“Dan”, in de hedendaagse Chinese en Ti-
betaanse klankleer “Ch’an”, is de universele
benaming voor de esoterische scholen en
haar letterkunde. In de oude boeken wordt
het woord “Janna” omschreven als “zich
door overpeinzing en kennis hervormen, een
tweede innerlijke geboorte”. Fricke. xix vn.
TUP. xx vn.*

De tweede innerlijke geboorte is een
mystieke ervaring die nooit het resultaat
kan zijn van oefenen of van het accepteren
van bepaalde ideeën die van het gecondi-
tioneerde denken komen. De *Stanzas van
Dzyan* kan gezien worden als een boek van
koans over de aard van het leven van trans-
formatie. Koans zijn gezegd uit de Zen-
traditie, die zinloos lijken als men er op het
eerste gezicht naar kijkt. Het kan tijden
duren voordat men de zin ervan begrijpt
en als men het gaat inzien komt dat door
het open gaan van diepere, meer omvat-
tende staten van gewaarzijn dan het ge-
wone logische denken aan kan. De
hersenen geven het pogen tot begrijpen to-

taal op en zo komt de ruimte vrij voor het
mystieke, alle concepten overstijgende
denken en voor de staat van meditatie die
zo belangrijk is in alle scholen van eeuwige
wijsheid op de wereld.

Ruimte en Nirvana

De eerste stanza van de *Geheime Leer* is
belangrijk om de psychologische inhoud
van het boek in zijn geheel te begrijpen:

*De eeuwige moeder (parent, ouder) had,
gehuld in haar immer onzichtbare gewaden,
wederom gedurende zeven eeuwigheden ge-
sluimerd. Stanza I.1.*

De “eeuwige ouder” zegt HPB is de
“ruimte”. Te vergelijken met het boeddhis-
tische sunyata, dat slaat op psychologische
leegte en op nirvana, de uiteindelijke en
diepste psychologische leegte.

De “ruimte” van deze eerste sloka refe-
reert aan de verheven lege staat van be-
wustzijn die gevonden wordt in een adept,
in een getransformeerd mens. Want dat
wordt gezegd in de sloka’s 8 en 9 die aan-
geven dat het gaat over staten van gewaar-
zijn die gevonden worden in een Dangma
en dat wil zeggen:

*Een gelouterde ziel, een die een Jivan-
mukta geworden is, de hoogste adept of liever
een zogenaamde Mahatma. Fr.39 vn. TUP
[46] vn.*

En sloka 8 van Stanza I zegt:
*...het leven polsklopte onbewust in de uni-
versele ruimte door die alomtegenwoordig-
heid heen, die wordt waargenomen door het
geopend oog van de Dangma.*

Nirvana geeft in het boeddhisme en in de
Geheime Leer de totale en radicale vernie-
ting aan van de wereld van het gecon-
ditioneerde denken.

Voor de schrijvers van de *Geheime Leer*
is ruimte een ander woord voor nirvana.
Het Mahayana Boeddhisme geeft aan dat
nirvana het tegenovergestelde is van sam-
sara. Samsara is de wereld van het gecon-
ditioneerde denken.

Ruimte wordt gewoonlijk uitgelegd als een mentaal begrip waarover gediscussieerd en gespeculeerd kan worden. En helaas wordt dat ook gedaan in commentaren op *De Geheime Leer*.

De Stem van de Stilte

De Stem van de Stilte geeft aan dat het begrijpen en inzien van de innerlijke leer alleen is weggelegd voor hen die bezig zijn met een leven van transformatie, zie vers 1 van het eerste fragment: *Deze leringen zijn voor hen die onbekend zijn met de gevaren van de lagere Iddhi.*

De meeste mensen weten niets van siddhis ofwel de zogenaamde psychische vermogens, en van “hogere of lagere” van die vermogens. *De Stem van de Stilte* richt zich tot hen die dat wel weten, tot hen die al bezig zijn met een ander leven dan dat van het grootste deel van de mensheid. *De Stem* legt direct aan het begin in de verzen 2-3-4-5 uit dat je met een geconditioneerd denken niet veel hebt aan de tekst van het boek:

2. *Hij die de stem van Nada, het Geluidloze Geluid zou willen horen en begrijpen, moet leren wat de aard van Dharana is.*
3. *Onverschillig geworden voor alles wat waarneembaar is, moet de leerling de rajah van de zinnen leren onderkennen, de voortbrenger van gedachten die begoocheling wekt.*
4. *Het denken is de machtige verdelger van het Werkelijke.*
5. *Laat de discipel de verdelger verdelgen.*

Zijn en Niet-Zijn

De Stem van de Stilte zowel als de *Stanzas van Dzyan*, volgens HPB beide voortgekomen uit dezelfde oorspronkelijke inwijdende teksten, leggen de nadruk op de noodzakelijke radicale psychologische transformatie die neerkomt op het opgeven van een leven van gehechtheid aan en identificatie met die dingen waaraan de wereld van het “ik” grote waarde toekent.

Stem van de Stilte vers 19:

De Grote Wet zegt: *Om de kenner van het ALZELF te worden moet u eerst de kenner van het zelf zijn. Om de kennis van dat zelf te*

bereiken, moet u het Zelf aan het Niet-Zelf offeren, het Zijn aan het Niet-Zijn en dan kunt u tussen de vleugels van de GROTE VOGEL rusten. Ja, zoet is het rusten tussen de vleugels van dat wat niet geboren is, noch sterft, maar het AUM is in alle eeuwigheid.

De Stem van de Stilte geeft hier aan dat het opgeven van het “Zijn” een veel rijker leven inhoudt.

Ook de *Stanzas* zeggen:

De oorzaken van bestaan waren buiten werking gesteld; het zichtbare, dat was, en het onzichtbare, dat is, rustten in eeuwig niet-zijn – het ene zijn. Stanza I.7

Wat bedoeld wordt met “zijn” in de *Stanzas* en in de *Stem* is het leven waar we allemaal aan gewoon zijn in de maatschappij, zoals het gedurende millennia is opgebouwd en nu nog voortgaat.

Het is een leven dat beheerst wordt door angst, kleinzieligheid en verwoestende agressie op elk gebied. Dat leven waar de meesten van ons zo aan vasthouden moet opgegeven worden om de staat van “niet-zijn – het ene zijn” te kunnen bereiken.

Als iemand gelooft dat er zeven gebieden van bestaan zijn, dat het leven een eenheid is, dat er reïncarnatie en karma bestaat, maar tegelijkertijd dagelijks deelneemt aan de ik-wereld, dan is hij bezig met degeneratie en het in stand houden daarvan.

Als *De Stem* op het eerste gezicht meer een boek lijkt over innerlijke verandering dan de *Stanzas*, dan zou de oorzaak gezocht kunnen worden in het interpreteren van *De Geheime Leer* als een conceptuele tekst en niet meer.

Kalachakra

De Geheime Leer deel III. 429 zegt:

...Kala Chakra, het belangrijkste werk in de Gyoet of (D)gyoe-afdeling van den Kanjoer, de afdeling over mystieke kennis.

Er is een intieme relatie tussen de *Kalachakra Tantra* en de *Stanzas van Dzyan*. De

Gyoet- afdeling van de Kanjur waarover HPB en haar leraren in de aangehaalde tekst spreken slaat op de “Boeken van Kiu-te” zoals aangegeven door David Reigle in zijn historisch onderzoek naar de *Stanzas: Blavatsky's Secret Books*. En het *Boek van Dzyan*, van het Sanskriet woord Dhyān (mystieke meditatie), is het eerste deel van de commentaren op de zeven geheime folio's van Kiu-te zoals HPB aangeeft in *deel III van De Geheime Leer* 448.

Kalachakra betekent: “het wiel van de tijd”. Nirvana, vrijheid van conditionering, vindt plaats als het wiel van de tijd beëindigd wordt.

“Tijd was niet”

HPB geeft aan dat de *Stanzas van Dzyan* het oudste manuscript van de wereld is waarop alle eeuwige wijsheids- geschriften en - scholen zijn gebaseerd. De *Stanzas* gaan vanaf het begin over “tijd”. Omdat *De Geheime Leer* een commentaar is op de *Stanzas* staat het beëindigen van de tijd centraal. Stanza I.2 beschrijft poëtisch de staat van bewustzijn van de ongeconditioneerde mens:

De tijd was niet, want hij lag in slaap in de oneindige schoot van de duur.

Vanuit zulke staten van gewaarzijn ontspringt theosofie, als wijsheid zoals die

door de goden bezeten wordt. Tijd is een illusie die voortkomt uit onze staat van bewustzijn, als we reizen door eeuwige duur en tijd bestaat niet als er geen bewustzijn is die de illusie veroorzaakt.

De psychologische tijd veroorzaakt de problemen, niet de chronologische tijd die door de *Stanzas* wordt aangegeven met “duur”. Het punt is dat het beëindigen van de tijd, het beëindigen van het ik met al zijn conditionering, zijn robot- houding en zijn verwachtingen, het hart vormt van de theosofische leringen van HPB en haar leraren. Psychologische tijd ontwikkelt en beperkt zich omdat we verwachtingen hebben over hoe dingen zouden moeten zijn.

Als we feiten simpelweg accepteren voor wat ze zijn, zonder iets te verwachten, kan er iets heel anders plaatsvinden. Dit inzicht, kwalitatief zo heel anders dan ons dagelijkse gewaarzijn, kan transformatie inhouden. Dat is de initiatie die bedoeld wordt, dat is theosofie.

Samenvatting door Fay van Ierland

Waar we ook kijken in de natuur,
zien we bewijzen van
een kunstzinnige uitbundigheid
die ver uitstijgt boven
de nuttige overlevingswaarde.

Raynor C. Johnson

De in deze rubriek gerecenseerde boeken zijn voor uitleen beschikbaar in de Theosofische Bibliotheek te Amsterdam.

Leven met het hart van een ander, De psychische gevolgen van orgaantransplantatie, door Elisabeth Wellendorf. Oorspronkelijke titel: *Mit dem Herzen eines andern leben*; Kreuz Verlag AG Zürich 1998. Vertaling door Pim Lukkenaar. Uitgeverij Indigo / Vrij Geestesleven, Zeist, 1998. 191 blz., ISBN 90 6038 446 6; prijs: €14,75. Het boek is helaas uitverkocht bij de uitgever maar in onze bibliotheek verkrijgbaar.

Dit boek is uitermate geschikt om de gemiddelde lezer te informeren over orgaantransplantatie en vooral de psychische problemen die daarmee samenhangen. Maar ook voor artsen, verplegend personeel en therapeuten bevat het boek belangrijke handreikingen.

Elisabeth Wellendorf werkte als psychotherapeute in het academisch ziekenhuis van Hannover (Duitsland) op de afdeling long- en harttransplantatie. Zij had te maken met vooral jonge patiënten en vertelt wat een aantal van hen voor en na de

transplantatie doormaakte. Zij informeert haar patiënten op een gewetensvolle en openhartige manier, en de lezer krijgt hierdoor een omvattend inzicht in de verschillende aspecten van orgaantransplantatie.

Velen van E. Wellendorfs patiënten leden aan de chronische stofwisselingsziekte mucoviscidose, die uiteindelijk een dodelijke afloop heeft. Orgaandonatie lijkt dan een uitkomst te bieden. Het boek maakt aan de hand van tekeningen, dromen en verhalen iets zichtbaar van de innerlijke werkelijkheid van transplantatiepatiënten. Door dit authentieke materiaal raakt het boek je diep, maar het is geen zielig boek. Het is indringend geschreven door de enorme betrokkenheid van de schrijfster / therapeute. Toch heeft zij het vermogen om verschillende aspecten van orgaantransplantatie zonder vooroordeel te belichten. Zij is bij voorbeeld niet zonder meer tegen orgaandonatie, maar legt de nadruk op de omstandigheden van de patiënten, het belang van hun vrije wil en van de openheid van medici en begeleidend personeel naar hen toe, zodat zij alles goed onder ogen kunnen zien.

Ook gaat zij uitvoerig in op de situatie van de donor, die soms kunstmatig een tijdlang in leven wordt gehouden, als het ware vastgezet in het stervensproces. Het ontnemen van de organen onttaardt vaak in een technische routine zaak, waarbij geen aandacht meer wordt besteed aan de stervende mens. Zij laat zien hoe het anders zou kunnen. Het hele probleem van de hersendood (zij noemt het een uitvinding van een paar wetenschappers) wordt door haar

van de nodige vraagtekens voorzien. En mag je wel orgaandonorschap hoger schatten dan het intact houden van een stervend lichaam?

E. Wellendorf botste als therapeute veelal met de kille high-tech-sfeer van de wetenschappers van de orgaantransplantatie, die niet de hele mens met ziel en geest in ogenschouw nemen, maar alleen gericht zijn op het orgaan, dat ingewisseld moet worden. Juist aan de praktijk van de orgaantransplantatie wordt het mechanistische mensbeeld duidelijk dat deze medische wetenschap beheerst: 'De mens wordt gezien als een apparaat, waar je versleten onderdelen uit kunt halen om er nieuwe in te bouwen.' 'Dat juist ervaringen met ziekte of het bewustzijn van zijn sterfelijkheid de mens kunnen stimuleren en in staat stellen tot nieuwe stappen in zijn ontwikkeling, wordt helemaal uit het oog verloren.' Elisabeth Wellendorf ervoer in haar praktijk dat een patiënt bewust koos voor het leven met de levensbedreigende ziekte.

Aan het slot van het boek wordt besproken hoe patiënten zich voelen als zij leven met het orgaan van een ander. Ieder ontvanger blijkt zich op de één of andere manier bezig te houden met de donor. Het proces van acceptatie is eenvoudiger als het orgaan in vrijwilligheid gegeven is. De schrijfster komt tot de conclusie, dat een systeem (zoals in Nederland) waarbij mensen zelf toestemming moeten geven voor orgaandonatie, enorm belangrijk is. Wat in liefde gegeven is kan je ook in liefde ontvangen.

Elisabeth Raven

V e r e n i g i n g s n i e u w s

Ledendag op 16 november 2002

In een sfeervolle Besant Hall op het Internationaal Theosofisch Centrum te Naarden waren veel leden uit Nederland en België bijeen om gedachten uit te wisselen over "Leringen over leerlingenschap, zoals geschetst in de Brieven van de Meesters", een boekje van S.S.Varma (uitgegeven door de TVN, 2001).

Varma heeft passages uit *De brieven van de Meesters aan A.P.Sinnett*, die in India op cursussen waren gebruikt, gerangschikt, zodat ze gemakkelijk door loges kunnen worden opgenomen als studie- materiaal.

De dag werd geopend door Wies Kuiper, voorzitter van de Theosofische Vereniging in Nederland. Zij haalde o.a. mevrouw Blavatsky aan, die haar leerlingen in *De Geheime Leer* voorhield, dat de studie in dit geval niet verloopt via gebaande wegen in de hersenen (zoals gewone intellectuele activiteit), maar dat er iets totaal anders moet gebeuren, namelijk het scheppen van "nieuwe hersenpaden", d.w.z. het tot stand brengen van een nadere orde in de kleine levens in de hersenen (zie de brochure *Madame Blavatsky over de studie van Theosofie* door Robert Bowen). Na de opening kregen drie inleiders het woord om onze gedachten te stimuleren over de verschillende onderwerpen.

Paul Zwollo sprak over "De weg naar de Meesters", een thema waar boeken vol over zijn geschreven. Hij haalde o.a. hoofdstuk 4 van het boekje van Varma aan waarin gezegd wordt

"dat Zij, de Mahatma's, iedere nieuweling verwelkomen, maar in plaats van naar hem te gaan, dient deze naar Hen te komen." Dit dient uiteraard niet letterlijk opgevat te worden, want dat zou inhouden dat iedere aspirant voor het spirituele Pad naar India of de Himalaya's zou moeten gaan. Dat is beslist niet de bedoeling. Zij, de Meesters van Wijsheid, wilden er slechts op wijzen, dat wij ons in ons bewustzijn dienen voor te bereiden, ontvankelijk moeten worden voor de Leringen en de Esoterische Filosofie die Zij in Hun Brieven aan de heren Sinnett en Hume en aan mevrouw Blavatsky hebben doorgegeven.

Mevrouw Blavatsky sprak over het gaan van het Spirituele Pad eens de volgende woorden: "Er is een weg - steil en doornig - bezet met gevaren van allerlei aard, maar toch een weg en hij leidt naar het hart van het heelal."

De geestelijke weg naar Zelfrealisatie, de weg van de Verlichting, de weg naar het Boeddhachap (er zijn vele namen), is een weg waar velen in Oost en West mee bezig zijn geweest en nog zijn. Wat wordt er dan eigenlijk bereikt, als wij die weg ten einde zijn gegaan?

De Diamant- Soetra zegt het volgende: "Het bereiken van het Boeddhachap betekent NIET het verkrijgen van wat dan ook. Het is niets anders dan het verworvelijken van iets eeuwig en onvernietigbaars, dat in ieder levend wezen in kiem aanwezig is."

Er is dus geen fundamenteel verschil tussen iemand die Boedha is, en iemand die dat niet is. (Alleen de Boedha

Agenda

april

5 ALV te Amsterdam
11 t/m 13 H. Gething over Jonathan Livingstone Seagull, te Naarden

mei

3 Studiegroep *Goddelijk Plan* in Amsterdam
23 t/m 25 Weekend met prof. Krishna. Inner and outer change. In vertalingen wordt voorzien.

juni

14 Studiegroep *Geheime Leer* in Amsterdam

juli

16-17 EFTS Naarden
18-20 Viering 100 jaar EFTS in Naarden
21 t/m 27 Dr. Aryel Sanat in Naarden

augustus

11-18 Italiaans- en Franstalige zomerschool in Naarden

oktober

11-18 Europese School in Bretagne (Frankrijk)

november

15 Najaarsdag. Nadere mededelingen volgen.

V e r e n i g i n g s n i e u w s

---

weet, dat hij de Boeddha is en wij niet). Bij het volledig ontwa- ken uit de droom van het be- staan, op het moment van het bereiken van Boeddhachap, gaat noch iets verloren, noch wordt iets verkregen. Er is slechts de verwerkelijking van iets dat het tijdelijke denken verre te boven gaat.

Om te komen tot dat wat het tijdelijke denken te boven gaat, is er een ander vermogen nodig. In de *Brieven van de Meesters* staat: "Men moet zien met het geestelijk oog, horen met het Dharmakaya- oor, voelen met de gevoelens van het geestelijk ik, vóór iemand deze leer ten volle kan begrijpen."

Guido Haas leidde het tweede thema in, Karma, ook wel ge- noemd: de Wet van Wederver- gelding of Ethische Oorzakelijk- heid (Blavatsky). Aangezien Sinterklaas juist op deze dag weer in Nederland aankwam, stipte Guido aan dat Sinterklaas model staat voor Karma (wie zoet is krijgt lekkers, wie stout is de roe). Maar Karma straft, noch beloont, schrijft mevrouw Bla- vatsky, het is gewoon een Uni- versele Wet.

Guido ziet Karma als een Na- tuurwet, je kunt niet ingrijpen in de werking van de wet. Als je een Natuurwet goed kent, dan kun je er op bouwen (letterlijk); als voorbeeld werden een vlieg- tuig, parachute, trap etc. Ge- noemd. Op Karma kun je ook bouwen in geestelijke zin. Daar- door kan het een gids zijn voor ons gedrag. Je kunt anderen ook helpen door wilskracht (zie Varma: beschermende gedach- ten), versterkt door oprechte genegenheid en sympathie.

In één van de eerste brieven van de Meesters aan Hume, de- finieert de Meester Karma als gedachte en gedachte als actieve intelligentie. Varma merkt hierbij nog op, dat een mens alleen vrij is op het gebeid van het denken; het handelen is slechts het ge- volg daarvan en niet de oor- spronkelijke oorzaak.

Er is een tendens om elke handeling als op zichzelf staand te beschouwen en oorzaak en gevolg te verbinden, maar, zegt Mabel Collins in het boekje *Karma*, "...de gehele toekomst is een onafgebroken voortzetting van het heden, zoals het heden dat is van het verleden."

Tenslotte nog een uitspraak van Krishnamurti: "Karma is het totaal aan conditionering."

Joris Dudok van Heel sprak in de derde inleiding over Broeder- schap. De Theosofische Vereni- ging IS Broederschap en geen club in de enge betekenis van het woord. Hij haalde het eerste doeleinde van de Theosofische Vereniging aan: het vormen van een kern van universele broe- derschap der mensheid, zonder onderscheid van ras, geloof, ge- slacht, kaste of huidskleur.

We moeten dus iets DOEN. Jammer genoeg geeft Varma hier onvoldoende antwoord op. Wel spreekt hij er over dat het lid- maatschap niet vrijblijvend is. Volgens Joris gaat het in het bij- zonder om de kwaliteit en de motivatie van ons als individu. In wezen wordt er een appèl ge- daan op onze vorderingen op de weg naar vervolmaking. Dat be- tekent: werken, dwalingen vernietigen en het omarmen van het juiste (het juiste wordt niet nader besproken). Het is duide-

lijk, volgens Joris, dat dit wereld- wijd niet gehaald wordt.

Maar als wij erkennen dat er eenheid van bestaan is, dan zijn wij ook met elkaar verbonden. We zijn misschien al zonder on- derscheid een universele broe- derschap, alleen het bewustzijn hiervan is nog niet tot de wereld doorgedrongen.

Joris spoorde ons aan om ook daadwerkelijk een kern van broederschap te vormen, hoge eisen te stellen aan onszelf, de consequenties te dragen voor onze overtuiging en liefde op te brengen voor de gehele mens- heid.

Zo ziet hij ons als medewerkers aan de verlichting van de mensheid als geheel.

De inleidingen werden ge- volgd door een discussie in drie open forums. Het is altijd moei- lijk recht te doen aan alles wat er aan wijsheid, doordachtzaam- heid en eye-openers wordt ge- zegd in zo'n groepsbespreking. Toch moesten er drie punten en een vraag uit de groep op het bord worden gezet voor de middag-bespreking. Deze wa- ren:

Groep: De Weg naar de Meesters.

1. De Weg naar de Meesters is de weg naar binnen.
  2. Spirituele ontwikkeling is je zelf ontplooiën.
  3. Ken U Zelve.
- Vraag: wanneer is de leerling ge- reed?

Groep: Karma.

1. Accepteer je eigen zicht op de gevolgen.
2. Dat wat je doet, moet goed zijn voor het al. Zo niet, zie af van het resultaat.

V e r e n i g i n g s n i e u w s

---

3. Je moet de Weg volledig aanvaarden, je er aan onderwerpen; dan kun je er in je bewustzijn vrij van zijn.

Vraag: wat hangt niet af van Karma?

Groep: Broederschap.

1. Universele Broederschap is bewustzijn hiervan.

2. Behoed ons van uitsluitend persoonlijk werken.

Vraag: hoe gaan we in het dagelijks leven om met het universele karakter van Broederschap?

Na de lunchpauze keerden we terug in de kring in de Besanthal voor een inleiding van Ineke Brohm over het dagelijks leven.

Ineke schetste in haar betoog over 'denken & identificeren' en 'denken & interpreteren' de obstakels die we tegenkomen bij het trachten de eenheid van bestaan te beseffen. Enkele citaten uit haar lezing:

Het denken is zowel een zegen als een vloek.

Het is een zegen omdat we door het denken komen van onbewust- naar bewustzijn, maar het denken is tevens een vloek, omdat wij ons zelf buiten de eenheid plaatsen.

Als we in staat zijn om te onderkennen wat wij onszelf en daardoor ook onze medemensen aandoen door middel van het dualistische denken, kunnen we beter omgaan met zaken die we in het leven van alledag tegenkomen.

Als wij bereid zijn om in te zien dat alles één is, dat wij allen deel uitmaken van het ene grote geheel, pas dan zullen we in staat zijn om een glimp op te vangen

van de (onverdeelde) werkelijkheid.

Eén onverdeelde werkelijkheid is één zonder een begin en zonder een einde. Alles is in het alles aanwezig. We hoeven niet te zoeken, want het is er al: we hoeven nergens naar te streven, want we zijn er al. Het leven in het nu is een present, het is een vreugdevolle aanvaarding in volle overgave.

Na de inleiding van Ineke leidde Guus Brohm een workshop waarin ook het dagelijks leven centraal stond. De vorm van de workshop was verrassend, een tip voor het werken binnen de loges en centra. In de workshop werd in groepjes van twee personen circa zes minuten gesproken over een vraag. Na elke vraag wisselde men van gesprekspartner.

Vragen die aan de orde kwamen:

1. Hoe belangrijk is het sociale en maatschappelijke leven voor mij?

2. Is de mens van nature slecht? (N.a.v citaat uit *Leringen over Leerlingenschap* blz. 37 : ...vergiftigd door de drie giften: toorn, hebzucht, en begoocheling en vijf duisterheden: afgunst, hartstocht, wankelmoeidigheid, traagheid en ongelooft)

3. Kan ik de levenssituatie van het nu echt en volledig accepteren? Hoe start ik steeds weer nieuw vanuit het nu?

4. Wat betekent het loslaten van mijn ego? Kan ik mij ervan bevrijden?

5. Hoe belangrijk is mijn uiterlijk, het geaccepteerd worden en geliefd zijn? Kan ik mij daarvan losmaken?

6. Hoe draag ik mijn dagelijkse levenshandelingen op aan de Eenheid van het bestaan?

In zeer korte tijd werd zo met zes verschillende mensen een intensief persoonlijk gesprek gevoerd over zeer verschillende onderwerpen. Deze vorm van workshop sprak mij erg aan.

Na een korte theepauze spraken we – weer gezeten in één grote kring – onder leiding van Markus van Alphen over de vragen die geformuleerd waren in het open forum en over de vragen die tijdens de workshop waren doorgenomen. De vragen lagen nu fysiek aan onze voeten en boven onze hoofden vloog een vleermuis kriskras door de Besanthal.

We hadden het over het creëren van nieuwe hersenpaden, over het uitgedaagd worden om tot nieuwe inzichten te komen en over de verwondering: 'het ontvankelijk zijn voor het nieuwe'. De waarneming van Krishnamurti werd genoemd als voorbeeld voor het steeds opnieuw tegemoet treden van de wereld.

Een heel mooie uitspraak wil ik nog aanhalen: "Door het oog van de naald van de persoonlijkheid kan het geestelijke principe naar voren komen."

Wies Kuiper sloot ons samen af. De Annie Besantloge uit Naarden werd hartelijk bedankt voor het verzorgen van het programma. Na de 'Aanroep tot Eenheid' ging ieder –hopelijk weer voldoende geïnspireerd voor een jaar – zijns weegs.

Elly Kooijman en
Margreet Meek-Mennega

V e r e n i g i n g s n i e u w s

Verslag verblijf Adyar december 2002 - januari 2003

Voorafgaand aan de council-vergadering van 25 december 2002 waren er 2 bijeenkomsten, resp. op zaterdag 21 en maandag 23 dec. Aanwezig op die bijeenkomsten waren: het dagelijks bestuur van de Internationale Vereniging en een aantal General Secretaries van verschillende landen en vertegenwoordigers van de verschillende Federaties.

Het onderwerp van deze bijeenkomsten was: "De toekomst van de Theosophical Society, en wat wij kunnen doen om deze te verzekeren".

Deze bijeenkomsten, en ook de council-vergadering, vonden plaats op wat genoemd wordt "Het Dak", de plaats waar vroeger HPB en col. Olcott, en later ook Annie Besant woonden.

De vergaderingen werden gekenmerkt door een open sfeer, waarin ieder zijn of haar bijdrage leverde.

Op 24 dec. om 23.00 uur was er een Nachtmis in de Vrij-Katholieke Kerk, en de volgende morgen om 8.00 u begon de council-vergadering. Er werden veel vragen gesteld, die uitgebreid en deskundig beantwoord werden. Vooral de financiële stukken, die ik direct bij aankomst kreeg, en waarop ik mij dus goed had kunnen voorbereiden, werden uitvoerig besproken. Ook werden de budgetten voor een aantal onderdelen vastgesteld. Er was geen overschrijding van het budget, maar enige voorzichtigheid voor het komende jaar was wel geboden.

Een ander punt op de agenda dat uitgebreide aandacht kreeg

waren de landen waar problemen zijn en er werd samen naar een weg gezocht hoe daarmee om te gaan.

De penningmeester, dhr. D.K. Govindaraj, trad af en mevr. Keshwar Dastur werd met algemene stemmen gekozen als zijn opvolger. Dhr. Conrad Jamieson werd benoemd als lid, en dhr. Burgos Suarez werd herbenoemd. Deze vergadering nam nagenoeg de hele dag in beslag.

Op 26 dec. begon de Conventie 's morgens om 8.00 uur met de gebeden van alle grote Religies. Het thema van de conventie was: 'De regeneratie van de mensheid.'

Daarna het overbrengen van groeten, schriftelijk van vele landen, en ook van loges uit India. India heeft namelijk in de "tussen uren" zijn eigen council-vergadering.

En daarna de uitgesproken groeten van vertegenwoordigers van landen die aanwezig waren, en dat waren er veel!

De "Presidential message" was als volgt:

Hoewel HPB schreef: "Het is makkelijk om een theosoof te worden" is het voor veel mensen niet zo eenvoudig. Het houdt in, zoals zij zelf aangaf, een zuiver en onbaatzuchtig leven leiden, meer vreugde ervaren in het helpen van anderen dan in het ontvangen van hulp. Het bereid zijn het eigen belang op te geven ter wille van het welzijn van anderen. De drie doelstellingen van de Vereniging houden dit alles in. Wanneer eigenbelang in iemand's leven domineert kan hij/zij de Universele Broederschap niet in praktijk

brenge, noch spiritueel voordeel hebben van studie, of het mysterie van het "Zijn" doorvoren.

De regeneratie van de mensheid moet beginnen met het zuiveren van ons hart en ons verstand van eigenbelang in welke vorm dan ook.

De Openingsrede voor deze 127^e Conventie werd gehouden door de Internationale Voorzitter mevr. Radha Burnier.

Gedurende de Conventie werden er 17 lange en/of korte lezingen gegeven. Deze zult u ongetwijfeld t.z.t. terug vinden in *Theosofia*, maar toch wil ik hier en daar wat kleine stukjes noemen.

Uit de lezing van Radha Burnier:

"Hoewel we een dynamisch leiderschap in de Society moeten hebben op elk niveau om die invloed van de leringen over de wereld te verspreiden die nodig is voor een radicale verandering in het menselijk denken, zou er een kern binnen de kern moeten bestaan die de kwaliteit van een uitgebreid spiritueel bewustzijn zichtbaar kan maken. Ik geloof dat het nu tijd is om maatregelen te nemen om ons ervan te verzekeren dat deze kern levend is, dat die de Society actief stuurt in de gegeven taak, welke is: Human Regeneration. Soms vragen belangstellenden: "Wat brengt mij het lidmaatschap van de Vereniging?" Het antwoord zou kunnen zijn: "Je krijgt het tijdschrift, je kunt gebruik maken van de bibliotheek" etc. Maar zij moeten geleid worden naar de vraag: "Hoe kan ik de Vereniging van dienst zijn", in plaats van "wat krijg ik er voor?"

V e r e n i g i n g s n i e u w s

Daarna werd er verslag gedaan van het werk over de gehele wereld.

De namiddag begon met een receptie, uiteraard buiten, waar de 1178 aanwezigen op een ongedwongen manier met elkaar konden kennismaken.

Om 17.00 uur was er de zogenaamde "public lecture". Dat betekent dat er gasten voor zijn uitgenodigd. Spreker was de Vice President dr. Algeo. Titel van zijn lezing was: Witness the Dawn (getuige zijn van de dageraad)

Dr. Algeo onderstreepte het tekort aan werkers, programma's voor kinderen en jongeren en het ontwikkelen van een samenhangend en veelomvattend leerplan voor Theosofische studie, meditatie en dienst.

Zomaar een klein gedeelte: De twee conflictueuze waarde-systemen die deel uit maken van de hedendaagse crisis door het terrorisme zijn: de Abrahamische waarde van gehoorzaamheid, uitgedrukt in de meest in het oog springende vorm van de fundamentalistische Islam (wat niet de gehele Islam is) en de modernistische waarde van vrijheid, uitgedrukt in zijn meest in het oog vallende vorm van het uitbuitende kapitalistische en technologische Westen (wat niet het gehele Westen is). Het probleem is dat deze twee waarden aan de oppervlakte wederkerig onverenigbaar zijn en daardoor strijdig.

In de avond werd het rituaal van "The Mystic Star" opgevoerd. Dat gebeurde altijd al gedurende de conventie, maar het was dan geen deel van het pro-

gramma. Nu echter wel, en de hoofdfunctie werd vervuld door Radha. Het rituaal is gemaakt door Jinarajadasa, en vooral bedoeld om mensen van verschillende godsdiensten en leefomstandigheden tot begrip voor elkaar te brengen.

In een korte toespraak, ingelast in het rituaal, gaf Radha het belang van dit rituaal aan vooral voor deze tijd, en zij vroeg, om in elk geval in India, dit rituaal in de verschillende talen te vertalen en te gebruiken.

Wies Kuiper

Lezingen

Onderstaand enkele samenvattingen van de schriftelijke neerslag van de lezingen door Elly Kooijman.

Dr. Edi D. Billimoria, 'Leraren, uitleggers van de leer en leringen.'

De theosofische beweging is gezegend met een rijke stroom van leraren, die de diverse leringen van de eeuwige wijsheid hebben uitgelegd. Of zij nu algemeen geaccepteerd werden of niet, zij allen hebben op hun eigen specifieke manier moeten omgaan met hun onderzoek naar de waarheid. Daarbij hebben zij o.a. gesteund op de resultaten van de (westerse) wetenschap en de occulte wetenschap. Edi neemt ons stap voor stap mee hoe dat gebeurt. Daarbij maakt hij wel een onderscheid tussen de methode van Aristoteles (inductieve methode) die redeneert vanuit het enkelvoudige naar het algemene en de methode van Plato (deductieve methode) die redeneert vanuit het algemene naar het enkelvoudige.

De inductieve methode resulteert in een nauwgezette be-

schrijving van de natuur in haar veelvuldige verschijningen en de deductieve methode geeft een diepte-inzicht in de oorspronkelijke aard en manifestatie van de Natuur in haar ware zelf. Edi pleit voor een graduele benadering in het onderricht van de leringen, want wat een beginneling interesseert, interesseert een gevorderde zoeker niet en wat een gevorderde zoeker prikkelt is als abracadabra voor de beginneling. Edi schildert verder in het kort de rol van de verschillende leringen op zeven manieren. Vooral het slot van zijn lezing is intrigerend: staan de Meesters nog in contact met de Vereniging? Zijn antwoord is: alleen in de mate dat wij, als individuele leden van de Vereniging, meeresoneren met de Leringen en deze op een intelligente manier toepassen in liefdevolle dienst aan alle dieren, schepselen en aan de mensheid.

Ricardo Lindemann, voorzitter van de T.V. van Brazilië: 'Regeneratie en het doel van het leven.' Ricardo zegt, dat niemand ons kan vertellen wat het doel van het leven is, omdat we dat zelf moeten ontdekken. 'De verlichting moet van binnenuit komen.' (zie de Mahatma Brieven). Sommige tradities zeggen dat 'zaligheid' (ananda – de hindu traditie) het doel van het leven is, andere tradities zeggen 'liefde' (Soefi).

Voorwaarde om het doel van het leven te kunnen ontdekken is, dat wij de onzuiverheden uit ons denken verwijderen. Alleen op deze manier kan er een nieuwe spirituele geboorte plaatsvinden, de geboorte van het juiste waarnemen.

V e r e n i g i n g s n i e u w s

Mary Anderson: 'Gaat de weg steeds omhoog?' Het antwoord wordt onmiddellijk gegeven: 'ja, helemaal tot aan het eind.' Dit moet natuurlijk symbolisch worden opgevat, als we het betrekken op onze reis door vele levens heen of op de Geestelijke Weg. Maar het kan ook de Weg van de Mensheid in het algemeen symboliseren, of de Weg van het Leven zelf door de verschillende natuurrijken heen. Mary gaat in het kort op al deze onderwerpen in, daarbij gebruikt ze het beklimmen van een berg met alle pijn en moeite die dat geeft en het schitterende uitzicht op de top als voorbeeld. Het doel kan slechts gekend worden als het is bereikt.

Aryel Sanat: 'De theosofische vernieuwing van de mensheid in onze tijd.'

Aryel spreekt o.a. over verschillende metafysische systemen die de eerste vijftig jaar van het bestaan van de T.V. het licht zagen. Nu zijn alle systemen per definitie analytisch en aangezien analyse fragmenteert en verdeelt, vraagt Aryel zich af wat de bron van de creatieve en spirituele inspiratie achter deze systemen zou kunnen zijn. Bestudering van het werk van H.P. Blavatsky en haar Leraren verduidelijkt hem, dat hun belangrijkste onderwerpen niet met analyse te maken hebben maar met transformatie.

Radha Burnier: 'Altijd jong zijn.'

Radha begint met een bekend vers uit het Sanskriet: een jonge leraar die onder de banyanboom zit met allemaal bejaarde leerlingen om zich heen. De leraar zwijgt en heft (daarmee) alle

twijfel bij de oudere leerlingen op. Radha vraagt zich af wat de essentie van jong zijn is. Houdt dit verband met het bewustzijn? De wijsheid van de leraar is een bron van jeugd en de gecompliceerdheden waarin de leerlingen verwickeld zijn, zijn symptomen van ouderdom. Belangrijk is de voortdurende vraag van Ramana Maharshi: 'wie ben ik? Ben ik lichaam of geest?' In de Yoga-Vasishta vertelt een wijze, dat hij nooit met zijn gedachten in het verleden of in de toekomst is. Hij vindt dit ogenblik alleen maar belangrijk. De tijd bestaat vooral in onze psyche en niet in de opvolging van uren of jaren.

Bibliotheek

Ruim een jaar geleden alweer is de bibliotheek begonnen met het verspreiden van aanwinstenlijsten. Hierop staat de nieuw ingewerkte literatuur van de Theosofische Bibliotheek te Amsterdam. Door middel van e-mail kan iedereen die werkelijk geïnteresseerd is in deze nieuwe aanwinstenlijsten zich kosteloos aanmelden voor deze attenderingsfunctie. Via bibliotheek@theosofie.nl kun je een verzoek indienen om je te laten plaatsen op deze gratis e-maillijst. Bezoekers van de bibliotheek kunnen natuurlijk ook ter plekke hun e-mail adres doorgeven aan de balie.

Wat krijg je ervoor? Je wordt regelmatig op de hoogte gehouden van de nieuw aangekochte boeken. Maar ook veelal oudere, door schenkingen en legaten verkregen boeken die zijn toegevoegd aan de collectie komen op deze aanwinstenlijsten. Je ontvangt per e-mail om de paar

maanden een literatuuroverzicht van alle nieuw ingevoerde titels uit de catalogus van de bibliotheek. Dit overzicht bevat steeds zo'n dertig tot veertig titels en wordt alleen digitaal verzonden en bestaat uit een volledige titelbeschrijving van het boek. Deze titelbeschrijving bestaat weer uit een auteursvermelding, titel van het boek, jaar van uitgave, plaats van uitgave en de naam van de uitgeverij die het boek heeft gepubliceerd. De gehele titelbeschrijving wordt voorzien van een plaatscode en een aantal relevante trefwoorden. Hierdoor krijgt de lezer van deze aanwinstenlijsten een globaal inzicht over de inhoudelijke aspecten van de boeken. De aanwinstenlijsten zijn alfabetisch gesorteerd op auteur en/of hoofdword.

De boeken zijn allemaal uitleenbaar. Indien men het boek per post wil aanvragen is dat mogelijk. Dat aanvragen kan via een openbare bibliotheek in je eigen omgeving of woonplaats. Wel worden er dan porto- en administratiekosten doorberekend.

Per e-mail kun je ook vragen naar werken van bepaalde auteurs, naar diverse onderwerpen uit onze catalogus of een overzicht van bepaalde rubrieken uit de collectie. Het is eveneens mogelijk om op artikelniveau verwijzingen doorgemailed te krijgen uit de complete jaargangen van "The Theosophist" tot en met het jaar 2000!

Een archief van alle tot nu toe verschenen aanwinstenlijsten wordt vakkundig bijgehouden op de website van de Theosofische Vereniging. Via het kopje bibliotheek kun je doorklikken naar

V e r e n i g i n g s n i e u w s

“Overzicht laatste aanwinsten”. Hieraan toegevoegd zijn veelal een aantal recensies van de nieuw geplaatste boeken te vinden. Door vervolgens te kiezen voor de optie “uitgelicht” kun je die recensies bekijken. Makkelijker kunnen we het niet maken...

Renger Dijkstra
Bibliothecaris TVN

Zomerschool 2003 T.V.N.

In verband met het 100-jarig bestaan van de Europese Federatie (E.F.T.S.) zal de zomerschool van de Nederlandse afdeling dit jaar samenvallen met the School of the Wisdom, die gehouden wordt van 22 t/m 27 juli op het Internationaal Theosofisch Cen-

trum te Naarden. De Nederlandse afdeling heeft daarnaast een extra activiteit gepland in mei met prof. Krishna. Noteert u hiervan alvast de datum: 23 t/m 25 mei. Van deze laatste activiteit vindt u een folder in deze *Theosofia*. Voor vertalingen wordt gezorgd.

Congres Istanbul, Turkije: Philosophy Facing World Problems.

Van 10 tot 17 augustus 2003 wordt in het Lütfi Kırdar International Congress and Fair Center in Istanbul het 21e Wereldcongres filosofie gehouden met bovenvermelde titel. Met dit thema wil men het accent leggen op de noodzaak van filosofische,

ethische kennis bij de aanpak van de wereldproblematiek aan het begin van deze nieuwe eeuw.

Meer informatie kunt u vinden op www.fisp.org.tr en op www.wcp2003.org

Krotona School of Theosophy januari tot mei 2003

Het programma van de school van theosofie in Krotona, California, USA, (uiteraard Engelstalig) heeft als thema “De hervormende dynamiek van de Oude Wijsheid” en is opvraagbaar in de Tolstraat.

Van januari tot en met mei 2003 zijn er verschillende interessante seminars en lezingen te volgen.

Als iemand ontdekt dat zijn diepste Aard één is met het Al,
wordt hij verlost van de last van de tijd, van de angst, van zorgen:
hij wordt bevrijd uit de ketenen van vervreemding
en het afzonderlijke bestaan.

Doordat hij ziet dat het zelf en de ander één zijn,
is hij bevrijd van de angst voor het leven;
omdat hij ziet dat zijn en niet-zijn één is,
is hij verlost van de angst voor de dood.

Als je dus de uiteindelijke Heelheid weer ontdekt,
dan overstijg je - zonder deze uit te kennen - iedere denkbare grenslijn,
en daardoor iedere vorm van strijd.

Het is een conflictloos bewustzijn, heel, gelukzalig.

Maar dit betekent niet dat je het ego-bewustzijn,
ieder tijdsbesef helemaal verliest...

Want heelheid is niet het tegenovergestelde van egoïstische individualiteit,
het is gewoon de Grond ervan, en de ontdekking van de achtergrond
doet de figuur op de voorgrond niet verdwijnen.

Ken Wilber

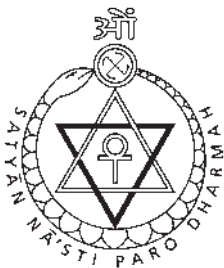
Vrijheid van denken

De Theosophical Society heeft zich wijd en zijd over de wereld verspreid en leden van alle religies zijn en worden er lid van zonder dat ze de specifieke dogma's, leringen en geloofsovertuigingen van hun eigen geloof opgeven. Daarom is het wenselijk het feit te benadrukken dat er geen enkele lering, geen enkele mening is, door wie ook onderwezen of gekoesterd, die in enig opzicht voor enig lid van de Vereniging bindend is, dat er geen lering, mening is die niet vrijelijk door enig lid worden aangenomen of verworpen. Instemming met haar drie doeleinden is de enige voorwaarde voor lidmaatschap.

Geen leraar of schrijver, van H.P. Blavatsky tot nu toe, heeft enige autoriteit om zijn leringen of opvattingen op te leggen aan leden. Elk lid heeft evenveel recht om zich te verbinden aan elke school van denken welke hij/zij wenst te kiezen, maar hij/zij heeft geen recht om die keuze aan een ander op te dringen.

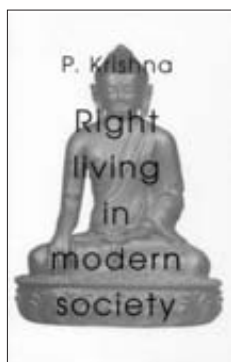
Noch een kandidaat voor enig werk, noch enige stemgerechtigde kan onverkiesbaar gemaakt worden of het stemrecht ontnomen worden wegens enige opvatting die hij/zij heeft of wegens het lid zijn van een school van denken waartoe hij/zij zou behoren. Meningeën of opvattingen geven geen recht op voorrechten en kunnen evenmin aanleiding zijn om strafmaatregelen te nemen.

De leden van de 'General Council' vragen elk lid van de Theosophical Society ernstig om deze fundamentele principes van de Theosophical Society te verdedigen, te handhaven en er naar te handelen, en ook onbevreesd zijn eigen recht te doen gelden op vrijheid van denken en van meningsuiting, binnen de grenzen van hoffelijkheid en rekening houdend met anderen.

Uitgeverij der Theosofische Vereniging in Nederland

Tolstraat 154, 1074 VM Amsterdam
Tel. (020) 676 56 72, fax (020) 675 76 57
e-mail: books@theosofie.nl

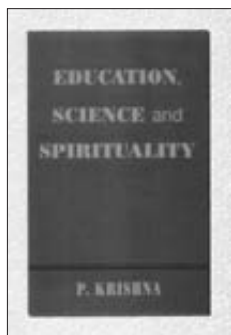

Right Living in Modern Society

by P. Krishna
128 pages, paperback
ISBN: 90 6175 071 7
Price: € 8,85

“To me, the true value of any book lies only in the questions that it raises, not in the answers that it offers. If the reader finds in this book even a few questions he wishes to dwell on, I shall feel amply rewarded. That is the true purpose of this book.”

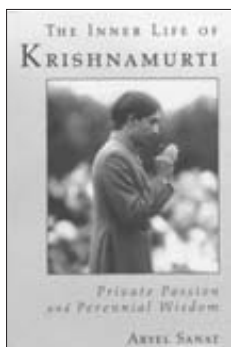
De auteur zal van 23 t/m 25 mei een seminar in Naarden geven.

Education, Science and Spirituality

by P. Krishna
144 pages, paperback
ISBN: 81 7059 384 0
Price: € 3,18

As an educationist, the author is deeply committed to helping young people explore the nature of matter, mind and consciousness. In this book he investigates man's relationship to the world. His sensitivity and clarity when responding to questions bring new insight to the reader.

The Inner Life of Krishnamurti

by Aryel Sanat
Price: € 21,80

Aryel Sanat explodes myths at the heart of the controversies surrounding this beloved and complex man. The admittedly strange story that unfolds is critical for understanding K's life and views.

Een Nederlandse vertaling van dit boek is in voorbereiding!

De auteur zal van 21 t/m 28 juli 2003 in het Internationaal Theosofisch Centrum in Naarden de School of the Wisdom leiden.

Deze uitgaven zijn verkrijgbaar via de erkende boekhandel of rechtstreeks bij de uitgever, tenzij anders vermeld. Wij zijn maandag tot en met vrijdag van 10.30 tot 17.00 uur geopend. Prijswijzigingen voorbehouden. Fondslijst op aanvraag.